

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari n̄erma Tawfilus, nda nd̄agha mnduha ta n̄avata ka vinda gwada ta gh̄n̄a skwiha ta luta mataba n̄ni.

² Ka vindafta h̄n̄ manda va skwi nghan̄ gwal ta nzakway ka masl̄mts̄aka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tan̄tan̄.

³ Ka n̄avat̄a i'i guli ka psa sn̄n̄ta d̄ina ta skwiha ta luta daga tan̄tan̄ n̄a vindaghafta nda tvani a mala d̄a Tawfilus,

⁴ kada sn̄n̄ta ka ta kd̄avakta v̄rd̄a skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta gh̄n̄ani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mnd̄era la Abiya mnd̄era gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa tan̄ ta sabi nda ma mnd̄era la Haruna.

⁶ Tudukwa mndu h̄n̄ his his ta wa ira Lazglafta. Ta sn̄ay h̄n̄ ta zlah̄a Lazglafta nda skwa dzahayh̄ani, had̄ masl̄vinza ta ks̄n̄t̄a h̄n̄ wa.

⁷ Mutsaf a h̄n̄ ta zwan̄ d̄ekd̄ek wa, kabga ka dz̄agh̄n̄ Elizabet, lula ima tan̄ guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta kəma Lazglafta, kabga mbədağagha mbəda fitik ɲa magay mndəra taɲ ta tsa slna ya,

⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari ɲa lami da həga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magə dəmga ta du'a ma bli.

¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma Zakari, ka sladata nda ga zəghwa tsa gwir ta drə lu ta urdi ya.

¹² Na gi nghanɲa Zakari, ka ghudzaftá tsi da zləɲ, sraw vghani.

¹³ «Ma zləɲ ka ta zləɲ Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta ndəba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwanɲa zgun ɲa tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana,

¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghəɲani guli.

¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kəma Lazglafta. Haɗ dza'a sa ima inabi dər skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndəghundəgha nda Sulkum nda ghuɓa daga ma huɗa mani.

¹⁶ Dza'a nda ndəgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama taɲ.

¹⁷ Ta kəma ta kəma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kəma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda ɲa Iliya ɲa dzranaftá* nzaku mataba dadaha nda zwana taɲ, ɲa vranaktá ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi ka ɲərma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta† tsi ta mnduha ɲa fata taɲ ta vgha ɲa

---

* **1:17** Ngha ta Malatsi 4:6 † **1:17** Ngha ta Malatsi 3:23-24.

Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi.

¹⁸ «Waka yu dza'a snanjá skwi mantša? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi.

¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlganaftawi mantša: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kəma Lazglafta ŋa maganatá slna. Tsatsi ta ghunigihata ŋa gwadgaghata, ka mnaghatá tsa Lfida Gwada ya.

²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lavinŋa a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlg haf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu hən ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka hən.

²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsatsaftá hən kazlay: Mamu mazəmzəm ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Lavinŋa a ta gwada nda wi nda hən wu, mbada ka mnay nda dzvu ŋa tanŋ.

²³ Tahula kduta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani.

²⁴ Nzđava a tahula tsa wu, ka zlg haftá markwa tanŋ Elizabet ta hudí. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta difa vgha. Ka'a mantša:

²⁵ «Zđakatahudi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa da ta kəma mnduha da, kabga ta ya a yu ta zwanŋ wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghənŋa da,» ka'a.

---

‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

Dza'a ηatsay ka ta zwanj, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hađika Galili,

²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda.

²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi.

²⁹ K6anafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəjani.

³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləj ka ta zləj Mari, zbaɓzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi.

³¹ Wana dza'a zlg hafzlg ha ka ta huđi, ηa yata gha ta zwanja zgun, ηa tsanafta gha ta hgani ka Yesu.

³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanja Lazglafta ta luwa ηa vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ηa dzidzani Dawuda.

³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəja la Isra'ila ηa kdekedzen, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a.

³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari.

³⁵ «Sulkum nda ghu6a dza'a saha ta ghəja gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwanj nda ghu6a dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta.

³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəj ta yayni ta zwanj ná, wa'a nda huđi ndana,

mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra.

³⁷ Had' sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi.

³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misim-misim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet.

⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet.

⁴¹ Na gi snan̄ta Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwan̄ ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḅa ta Elizabet.

⁴² Ka klan̄tá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəṇa kagha mataba mi'aha. Na zwan̄ ma huda gha na guli, nda tfawi ta ghəṇani.

⁴³ Waka yu mutsa nana ma zdaku kəl mani ma mghama dá ka sagha da ini na?

⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləmən̄a dá, ka skalavaftá na zwan̄ ma huda dá na da rfu.

⁴⁵ Nda tfawi ta ghəṇa kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa:
«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.

⁴⁷ Ta taku ṇudufa dá da rfu ta ghəṇa tsatsi mnda mba i'i,

- 48 kabga dʋafɔva ta nghapta ka kwalvani nda hta.
Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka
inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,
- 49 kabga dagala nərma skwiha magiha Lazglafta
nda mbra.
Nda ghuɔa həga Lazglafta.
- 50 Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa
gwal ta zləŋay.
- 51 Nda dzvani maranta tsi ta mbrakwani, ka gh-
zliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərbaku
ma ŋudufa tan.
- 52 Ka slisliŋwintá tsi ta sanlaha ma gwal dagalada-
gala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi
ta gwal nda hta,
- 53 ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha
zdazda, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghəl
bdadar.
- 54 Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta dzidziha
mu, ka katanťá tsi ta la Isra'ila mnda maga-
natá slna,
- 55 ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ŋa Abraham
nda inda zivrani tani ŋa dekdek,» ka'a.
- 56 Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla
tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

- 57 Mantsa, ka sagma fitika dgakwa Elizabet, ka
yatá tsi ta zwanja zgun.
- 58 Ka snanťá sləvdahani nda la tan ta tsa nərma
zdaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá həŋ
gwaftá rfu kawadaga nda tsi.
- 59 Bađu matghasa fitik manda dgatani, ka
sli'adaghatá həŋ ŋa tsanató fafaða zwan. Ka

kumə həŋ ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani.

⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani.

⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka həŋ nda tsi.

⁶² Ka dawantá həŋ nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka həŋ nda tsi.

⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim həŋ.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsələŋ, ka zləzlva Lazglafta.

⁶⁵ Ka ksaf tá tsi ka zləŋ ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwa ma hadika Zudiya.

⁶⁶ Inda mndu ta snantá tsa gwada ya, ta ndanu ta ghəŋani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan ya,» ka həŋ.

Zləzlva Zakari ta zlakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuəa, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku:

⁶⁸ «Zləzlva Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katan tá mnduhani, ka varatá tsi ta həŋ.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,

⁷⁰ manda ya mnigij tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni,

nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

⁷² Mantsa ya, maranaŋmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu,

ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuḅa ya, §

⁷³ manda ya waḁana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ "Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni,

kada laviŋta kuni ta ksanatá slna kul haḁ zləŋ,

⁷⁵ ŋa nzata ghuni ka gwal nda ghuḅa,

gwal tḁukwa ta kəmani ma inda kḁavakta hafa mu."

⁷⁶ Kagha zwaŋa ḁa, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha.

Kagha dza'a tiŋlaghuta ka mgham ŋa faḁanatá tvi,

⁷⁷ Ŋa snanamtá mnduhani kazlay:

dza'a mbay ta həŋ ma platá dmakwa taŋ kə'a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwaḁakani manda fitik ta safi

gavzlazlaŋ, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ŋa tsuwaḁakaku ta ghəŋa gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hḁak ma sulkuma mtaku,

nda ya ŋa pgha səla mu ta tva zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbaḁa tsa zwaŋ ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka maraŋtá nzakwani banluwa da la Isra'ila.

---

§ 1:72 Ngha ta Levitik 26:42.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Agustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a.

² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ŋumna ta hadika Siri zrafta tsa taŋtaŋa mbədaftá mbsaka mnduha ya.

³ Inda mnduha ka sli'i həŋ da vinda hga taŋ ma luwa taŋ.

⁴ Ka sli'afťa Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ŋladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi.

⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda huđi ya, da vinda hga taŋ.

⁶ Manda 6hadaghata taŋ da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari.

⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwaŋa zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'aŋ, kabga mutsaf a həŋ ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ŋa gwal nga rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta nga rini, ta hani ma mtak ta nga rina taŋ.

⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma taŋ, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta həŋ. Ka ksafťa zləŋ ta həŋ katakata.

¹⁰ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, kabga Lfida Gwada dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata.

11 Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda.

12 Wya ɲizla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'an,» ka duhwala Lazglafta nda həŋ.

13 Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa ɲərɓisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa:

14 «Glaku ɲa Lazglafta ta luwa, zɗaku ta ghəŋa hadik mataba mnduha ɗvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

15 Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba taŋ mantsa: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həŋ.

16 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həŋ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an*.

17 Tahula nghan̄ta taŋ, ka rusu həŋ ta skwi mnana lu ta həŋ ta ghəŋ tsa vzi'uwa ya.

18 Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini ɲa taŋ ya nda ndərmima.

19 Ka ɲanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani ka ndanu ta ghəŋani.

20 Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha taŋ nda vla glaku nda zləzlvu ɲa Lazglafta ta ghəŋa inda skwi snaŋ həŋ, ka nghan̄tá həŋ manda va skwi ya mnana lu ta həŋ ya.

---

* 2:16 Ngha ta Lukwa 2:7.

21 Ta matghasa fitik ña tsanatá fafada tsa zwan ya, ka tsanató lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kǎaku mani ka zlgħaftá huđani ya.

Maranťa Yesu ma hǎga Lazglafta

22 Kǎatá tsa fitika ghuđata Mari manda ya ta mnǎ zlahá Musa ya, ka klagħatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwan ya da Ursalima ña vlanťa Lazglafta.

23 Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta ka-zlay: Inda zumali ka zwanǎ zgun† ná, ña Lazglafta ya kǎ'a ya.

24 Ka dranaftá hǎñ ta Lazglafta ña pla ghǎñ ta «kukuha his ka zwana ghǎrbu' ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahá Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

25 Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tǎukwa mndu ya, ta snay ta gwađa da Lazglafta. Ta kzlayk-zlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli.

26 Si mnanañmna Sulkum nda ghuđa kazlay: Hađ dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunató mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kǎ'a.

27 Ka ghunaftá Sulkum nda ghuđa da hǎga Lazglafta, ta kladagħatá i dani nda mani ta Yesu ña kǎñta magatá skwi manda ya mna zlahu ña magay.

28 Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:

29 «Ndana tama mghama đa,

† 2:23 Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ 2:24 Ngha ta Zlahu 12:8.

nda kda magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha,
ka bhata tsi nda vghata zdaku manda ya mna ka,
³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka,
³¹ mbaku ya payaf ka na inda mnduha demdem.
³² Tsuwadək ya na inda mndəra mndu.
Tsatsi dza'a klaktá glaku na mnduha gha la
Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta
gwadə lu ta ghəna tsa zwan ya.

³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta hən. Ka'a
nda Mari mantsa: «Nana zwan na ná, dza'a klakkla
ta zləmbaku, nda sli'afta na ndəghata sanlaha ma
mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka nızla
daga da Lazglafta, na husanțani ta sanlaha ma
mnduha.

³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi ma nđufu mnduha.
Vərda kagha guli na nzakwa nđufu gha manda
skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma
tsa zwan ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəna Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala
katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra
la Asira. Ndəfān yeya vaku maga tsi nda zə'al
manda laghani da mndu,

³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbusak fwad
mida imani. Ma həga Lazglafta ta nzakwa tsi ta
ksanată slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma
maga du'a nda suma.

³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka
zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada ta Yesu
na inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kđinŋta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlaha Lazglafta, ka vraghutá həŋ da luwa taŋ ma Nazaret ta hadika Galili.

⁴⁰ Ka glaku tsa zwaŋ ya, ka sifaku tsi, dagala đifil ma ghəŋani, kawadaga zđakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima.

⁴² Magatá ima tsa zwaŋ ya ghwanŋpdə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu həŋ ta magay.

⁴³ Tahula kđatá tsa skalu ya ta vru həŋ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda həŋ ka nzaghuta ma Ursalima kul snanŋta i dani nda mani.

⁴⁴ Ba ta mbađa həŋ kawadaga nda grahani ka həŋ sizlay. Tekulemes vagha taŋ ta mbađa, ka zbə həŋ mataba mndəra taŋ nda grahani, lay ngha a həŋ wa.

⁴⁵ Trapta taŋ ta pahay, ka vraghutá həŋ pahay ma Ursalima.

⁴⁶ Bađu mahkəna fitik, ka slanaghatá həŋ ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ta sna skwi ta mnə həŋ, ta dza'a nda đawanŋta da həŋ guli.

⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlgħawi ta zlgħə tsi nda tsa snanŋta skwani ya.

⁴⁸ Na ghur nghanŋta i dani nda mani, ka ndra'u həŋ nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka maganŋnatá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da gha na təklək ta psa kagha,» ka mani nda tsi.

49 «ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da da yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda həŋ.

50 Tsərid, sna a həŋ ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa taŋ ya wa.

51 Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada taŋ, ka sli'aftá tsi kawadaga nda həŋ, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani.

52 Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

1 Ta Maghwanəpədə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanəmani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena.

2 Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwanə Zakari ma mtak.

3 Ka sli'aftá Yuhwana ka laghwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

4 Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak
kazlay:

payanawa paya ta tvi ŋa Mgham,
ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanjanta lu ta inda vli ka didiŋa,
ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda kudunurha, ka
dayapta lu ta skwi ka ghulunud,
ka payanata lu ta hurabasl ta tvi,

⁶ ŋa nghanŋa inda mnda səla ta mbaku da
Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ŋa tsa mnduha ta sli'adaghata ru-
tututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa:
«Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay:
Hwayawahwaya ta basa ŋuduf ta sagha ta kəma
kə'a na?

⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranŋa mbədatá
nzakwa ghuni, ka zlanŋa kuni ta mnay ma ghəŋa
ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a.
Ka yu ta mnaghunata ná, laviŋlava Lazglafta ta
nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham.

⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ŋa
tsiŋtá fu daga ta slrəŋ. Inda fu ya kul zdaku
yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku
ŋa magay ŋni tama?» ka həŋ.

¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi,
ka dganapdga tsi nda mndu ya kul hađ tsi da tsi.
Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi
mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa
maganafŋa Yuhwana ta batem ta həŋ, ka dawə həŋ

---

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

da tsi: «Maləm, nu ta raku ɲa magay aɲni guli?» ka həɲ.

¹³ Ka'a nda həɲ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həɲ.

¹⁴ «A ki aɲni, nu ta raku ɲa magay ɲni?» ka La sludzi dawarɲta guli da tsi. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ɲa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəɲa taɲ ka kzla saghani.

¹⁶ Ka'a nda həɲ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plirɲtá zu'a baabahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu.

¹⁷ Nda ɲatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ɲa tskamtani ma gvurani, ɲa driɲtani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həɲ demdem.

¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada ɲa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ɲa taɲ.

Tsamta Hirudus Anɲtipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəɲa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəɲa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi.

²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəɲa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

*Maganaftá batem ta Yesu**Mat 3:13-17, Mak 1:9-11*

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndæbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan,

²² ka saha Sulkum nda ghuþa ta ghənjani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanja dá dvu yu ma hyahya ŋudufa dá†, ka'a.

*Mndəra la tan ma Yesu**Mat 1:1-17*

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zlraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanja Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra tan: Yusufu, Yusufa Heli,

²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu,

²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay,

²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayinja Yusek, Yuseka Yuda,

²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri,

²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera,

²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi,

³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim,

³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan, Natanja Dawuda,

---

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuŋ,

³³ Nasuŋa Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda,

³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur,

³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala,

³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek,

³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan,

³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwaŋa Lazglafta.

4

Dzəghantá halaway ta Yesu

Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurden, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak,

² fitik fwaḍ mbsak zaŋ a ta skwa zay wa. Ka dzəghantá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya.

³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwaŋa Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a.

⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkwen yeya a

ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.*

⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik.

⁶ Ka'a nda tsi mantša: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva dá. Lavinlava yu ta vlantá mndu ya ta dvu yu guli.

⁷ Ka tsəlba tsəlba ka ma ghuva dá, ta vlaghavla yu,» ka'a.

⁸ Ka Yesu nda tsi mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlba ka ta tsəlbu, ka maganató slnani tur-tukwani†,» ka'a.

⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bďəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a.

¹¹ Ka'a guli na: «Ŋa tsu'afťa taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala da dzughusta ta səla» ka'a‡.

¹² Ka Yesu nda tsi guli mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a.

¹³ Kďakwa halaway ta dzəghaŋta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa bađu ma sani guli.

---

* **4:4** Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † **4:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14. ‡ **4:11** Ngha ta zabura 91:11-12. § **4:12** Vrafta ta Zlahu 6:16.

*Kwalaghutá Yesu ma Nazaret**Mat 4:12-17, Mak 1:14-15*

¹⁴ Ta sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadíka Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

*Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili**Mat 13:53-58, Mak 6:1-6*

¹⁶ Ka sli'aftá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda baḁu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ḡa dzaḡaftá skwi ma defteri.

¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlanṡa. Ka planṡá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ḡa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ḡa mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pḁu, ghunafghuna ta i'i ḡa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunispala lu kə'a,

ḡa gwaniṡtá ira gwal nda ghulpa, ḡa zlu'agapta da ta gwal raghwana lu,

¹⁹ ḡa snanamta da ta mnduha ta vaku dza'a sagma zdakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kdṡntani ta dzaḡafta, ka mbsaftá tsi ka vlanṡá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida:

---

* **4:16** Ngha ta Sabi 20:10. † **4:19** Ngha ta Isaya 61:1-2.

²¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nana gwada Lazglafta snaŋ kuni nda sləmənja ghuni gita na ná, nda kda magatani ka ŋa ghuni,» ka'a.

²² Inda tsa hahəŋ ma tsa vli ya ka zdəganatá tsi ta həŋ, ka ndərmim həŋ ta tsa gwada zdaku ta sabə ma wani ya. Ka həŋ mantsa: «Zwanja Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həŋ.

²³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəŋa i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəŋa gha kagha ka ghəŋa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaŋ ŋni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» kə'a.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afta hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həŋ.

²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda,

²⁶ Má ŋa ghunafta lu ta Iliya ŋa katanja ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanjá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduŋ.

²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rda mndu ta həŋ ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba taŋ wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka basaftá həŋ ta ŋuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snaŋta taŋ ta tsa gwada ya.

---

‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

²⁹ Ka sli'aftá həŋ, ka ksagaptá Yesu ma huđa luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf həŋ ta luwa taŋ tida ya, ma ŋa sliŋwidin̄ta,

³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taŋ ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Badu sabat, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha.

³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya.

³³ Ma tsa həga tagha skwa taŋ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taŋ. Ka sli'aftá tsi nda lili.

³⁴ «Aya! Yesu zwan̄a la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna yu mndu nda ghuđa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a»

³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata.

³⁶ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem, ha ka dadawu həŋ mataba taŋ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taŋ, ka həŋ.

³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

38 Manda sli'agapta taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu həŋ da Simuŋ. Ta lagha həŋ ta ɓasa ŋuɗidar midza Simuŋ katakata. Ka ndəbu lu ta dzvu da Yesu ŋa katanɗá tsa marakw ya.

39 Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliŋzla!» ka'a nda ŋuɗidar, ka zliŋtá tsi. Gi hada-hada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta həŋ.

40 Manda dədəta fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha taŋ kul dughwanaku da ɗaŋwaha kavghakavgha ta həŋ da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta həŋ, ka mbambanaftá həŋ.

41 Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá həŋ, ka həŋ mantsa: «kagha ná, Zwanja Lazglafta ka,» ka həŋ nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta həŋ, ŋa hanaftá wi ta həŋ, kabga nda sna hahəŋ kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

*Sli'a Yesu da mna Lfiɗa Gwada ma luwa Zudiya
Mak 1:35-39*

42 Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwɪ da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá həŋ, ka kumə həŋ ta ŋanata yaha lavaghwɪ tavata həŋ.

43 Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananɗa ɗa ta Lfiɗa Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghu-nigihata,» ka'a nda həŋ.

44 Ka sli'aftá tsi ka laghwɪ. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfiɗa Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafta Yesu ta tanɗanɗa duhwalhani
Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dɛmga dliwis slanaghata ɗa sna gwada Lazglafta da tsi.

² Ka nghanɗa tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɗa kadɗa tanɗ.

³ Ka sli'afta Yesu ka lamɔ da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ɗa Simuɗ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɗa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ɗa mnduha.

⁴ Manda kdakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wudadata kuni nda graha gha ta kadɗa ghuni ɗa tuma klipi,» ka'a nda Simuɗ.

⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa, kurzliɗ hana ɗni ta tumay, lay mutsaf a ɗni wa. Yaw, dza'a vzadavza ɗni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi.

⁶ Ka vzadatá hɗɗ, ka waftá tsi ta ndəghata klip-ihha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiɗtá kadɗa tanɗ.

⁷ Ka kəmɔts hɗɗ ta sanlaha ma graha tanɗ ma sana kwambalu ɗa sagha katanɗá hɗɗ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hɗɗ ta tsa kwambaluha tanɗ ya his his, ha ka kumɔ tsa kwambaluha tanɗ ya ta zamta da imi.

⁸ «Mghama ɗa! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuɗ Piyer tsəlɔata ma ghuva Yesu nɗɗɗ tsi ta tsa skwi ya.

⁹ Tsaw si hluhla zləŋ ta i Piyer nda grahani ta ghəŋa tsa mandərmima tuma klipi maga həŋ ya.

¹⁰ Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuŋ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuŋ mantsa: «Ma zləŋ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi.

¹¹ Manda vranakta taŋ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla həŋ ta inda skwiha taŋ ka laghwi mista Yesu.

*Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida
Mat 8:1-4, Mak 1:40-45*

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi ng-haŋtani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka laviŋlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuša,» ka'a.

¹³ Ka fadaptá Yesu ta dzvani ka ksaŋta. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuša.

¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walaŋtá mnananŋtá mndu, la da marananŋtá vgha gha ta mndu ta dra skwi ŋa Lazglafta karku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ŋa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwada da tsi nda ya ŋa mutsaftá mbaku ma daŋwaha taŋ guli.

¹⁶ Ama ta gdata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa sɛlahani
Mat 9:1-8, Mak 2:1-12*

17 Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ɲa dɛmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pɔakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma ɔanwaha taɲ.

18 Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa sɛlani. Ka zbɛ hɛɲ ta ɔhadanamta da hɛga fata ta kɛma Yesu.

19 Ka traptá hɛɲ ta tvi ɲa lami, kabga hiɔa ta mnduha. Ka kladaftá hɛɲ nda ta bɔɔma hɛga, ka gunaptá hɛɲ ta ghɛɲa tsa hɛga ya, ka fadatá hɛɲ sruh fata ta kɛma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzlɛɲani nda ghzlɛɲani mataba tskata mnduha.

20 Nghanata Yesu ta zlghay nda ɲudufa taɲ ná, «nda pla dmakwa gha sagɛɲ,» ka'a nda tsi.

21 «Wana ma mndu ta kwarakwara ɔa? Wa ta laviɲtá pla dmakwa mndu ta ghɛɲa Lazglafta tur-tukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghɛɲa taɲ.

22 «Ndanawu mndɛra na ta ndanu kuni ɔa! ka Yesu nda hɛɲ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taɲ.

23 Ta grɛ kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kɛ'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afsli'a ka mbaɔa ka ta mbaɔa kɛ'a na?

24 Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwanɛa mndu nda mbrakwa plinɲtá dmakwa mndu ta ghɛɲa hadik» kɛ'a, ka yu ta mnaghata gra wa,

«sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nghay mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvá Lazglafta.

²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. «Nda ngha ŋni ta skwa mandərmimi gita,» ka həŋ nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghaŋtá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaďa mista ďa,» ka'a nda tsi.

²⁸ Ka sli'afstá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani.

²⁹ Lagha Levi ka maganatá skwa zay ga' ga taŋ. Ka nzata həŋ ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba taŋ.

³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha taŋ ta tagha zlahu ŋa mnduha ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka həŋ nda duhwalha Yesu.

³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Haď gwal đughwana ta zba duhtur wa, gwal kul đughwanaku yeya ta zbay.

³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudúkwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta snaŋta kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbəďanafta taŋ ta nzakwa taŋ,» ka'a nda həŋ.

*Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22*

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aṅni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taṅ nda sa skwa say taṅ ṅa duhwalha kagha,» ka həṅ.

³⁴ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Dza'a laviṅlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwaṅa midzi ka ta kawadaga zwaṅa midzi nda həṅ baḍu kla makwa ra?

³⁵ Dza'a saghasa fitik ṅa kləgədanaghutá zwaṅa midzi ta həṅ. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həṅ ta suma,» ka'a nda həṅ.

³⁶ Ka'a nda həṅ nda mahdihdi guli mantsa: «Haḍ mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ṅa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa.

³⁷ Haḍ mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tiṅta ta tsa zlibi ya, ṅa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta.

³⁸ Ma zliba huta ta ka lfida ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni.

³⁹ Haḍ mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. “Mal zḍakwa ya nda tawa” ka lu ta mnay,» ka'a.

6

*Zwaṅa mndu mgham ta ghəṅa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28*

¹ Bađu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka 6ala'atá duhwalhani ta ghəñani. Ka vərđə həñ ma dzvu ka dghaday.

² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanťá həñ. Ka'a nda həñ nda həñ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay bađu sabat na?» ka həñ.

³ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Ta dzañaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra?

⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, añ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta yeya ta zay.†»

⁵ «Zwañə mndu ná, tsatsi mgham ta ghəñə sabat,» ka'a nda həñ.

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Mak 3:1-6*

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada.

⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ɲa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ɲa razay. Ka nzatá həñ ka ngha Yesu ta iri ta iri ɲa nghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu bađu sabat, ka həñ.

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6.

‡ 6:7 Ngha ta Irmiya 36:4 nda Izra 8:1.

⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tarj. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata.

⁹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nu skwi mna zlahu mu ŋa magay bađu sabat na? Maga skwi dīna ta raku re, ari maga skwi kul dīnaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawanta da tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya.

¹⁰ Ka waftá Yesu ta hən turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tđaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tđaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad.

¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ŋuduf, ka laghu hən dzədzərkaku mataba tarj ŋa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafu Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzlinj nda iri ta maga du'a da Lazglafta.

¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hən. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpda his mataba tarj, ka tsanaftá tsi ta hgu ta hən ka gwal ghunay.

¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanpda his zaba a tsi ya: Mamu Simun tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simun, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi,

¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simun ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa,

16 nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dǝmga sna gwada da Yesu

Mat 4:23-25

17 Tahula tsa, ka saha hən kawadaga, ka slada-vatá hən ta sana vli ka dandar tskava nǝddǝmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndǝghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drǝf ta nzakway ka luwa Tir nda Sidun.

18 Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hən, nda ya ŋa mutsa mbaku ma đanwa tan. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta hən.

19 Inda mndu ta zba tvi ŋa ksanja dǝr ndǝhed, kabga mamu mbraku ta sabǝ ma tsatsi ka mbamba hən.

Nda zǝakwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

20 Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pǝdu, kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

21 Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanja maya ndanana,

kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuǝasay kuni ta ghuǝasu.

22 Rfawarfa ta rfu ka ta husanhusa kuni ta mnduha, ka ta vzighunisvza hən,

ka ta razay hən ta kaghuni,

ka ta vazay hən ta rutsak ta kaghuni kabga vǝl zlglafta ghuni ta Zwanja mndu.

23 Rfawarfa ta rfu,
ka vavalakwa kuni da rfu baɗu slaghunaghata tsa
skwiha ya,
kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.
Mantsa ya si ta ghuya dzidzīha taŋ ŋa la anabiha
ghalya.

24 Daŋwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,
kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni
zdaku.

25 Daŋwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal nda bagha,
kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.
Daŋwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana,
kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

26 Daŋwa ŋa ghuni!
ka ta mnyay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,
kabga mantsa si ta mna dzidzīha taŋ ta ghəŋa la
ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

27 «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná,
ɗvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ŋa
gwal ta husaŋta kuni.

28 Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta ksi'a kaghuni.
Ndəbawa dzvu ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni.

29 Ka dzughunus dza mndu ma lagəŋ katsi,
mbədanawa sana lagəŋ guli. Ka kləgadaghawkla
mndu ta lguta huda gha katsi, ma pyə ka ta
kləgadaghawta dawra gha.

³⁰ Vlan̄v̄la ta skwi ta mndu ta dawanta da kagha. Ka klægədaghaw kla mndu ta skwa gha ɲa ɲani katsi, ma dawugəl ka da tsi.

³¹ Ka nu skwi dīna ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəɲ guli.

³² Ka gwal ta d̄vutá kaghuni yeya ka kaghuni ta d̄vuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kaghuni tama ya mantša ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta d̄vutá hahəɲ ta d̄vuta həɲ?

³³ Ka ɲa gwal ta magaghunatá zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kaghuni ya mantša ya ta maga gwal dmaku guli?

³⁴ Ka ɲa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni bla nzawa katsi ní, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kuni guli ya mantša ya ta bla gwal dmaku ta nzawa ɲa gwal dmaku guli, ɲa planamtá həɲ manda va tsaya?

³⁵ Kaghuni ya ná, d̄vuwad̄va ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku ɲa taɲ. Blawa nzawa ɲa mnduha, ma faf kuni ta ghəɲ ta vraghunamta, dza'a mamu nisəla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zdá ghəɲani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya.

³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa.

Ma ṅam kuni ta mndu ma ṅuduf, haḍ Lazglafta dza'a ṅamtá kaghuni ma ṅuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ṅa ghuni guli.

³⁸ Vlawa vla ta skwi ṅa mndu, dza'a vlay Lazglafta ṅa ghuni guli, ṅa ndəghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gəgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndəghanaftha ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ṅa mndu ya dza'a gra Lazglafta ṅa ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda həṅ nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbaḍa ta tvi ra? Haḍ həṅ dza'a rkaghata his his da ghurum ra?

⁴⁰ Haḍ zwaṅ ta taghə lu ta skwi ṅani malaghutá Maləmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwaṅ ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwaṅama gha, kul haḍ kagha ta nghapta ka dughusl ma ṅa gha iri na?

⁴² Waka kagha ta mnay ṅa zwaṅama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ṅa gha iri na? Mndəra wani ma maḍgwirmaḍgwir tsa? Kligiṅ kla karaku ta dughusl ma ṅa gha iri, kada nghaṅta ka ta vli ṅa laviṅtá kligiṅtá hiwir ma ira zwaṅama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu

Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Haḍ yakwa fu zḍa ta yaku ta fu kul zḍaku yakwani wa. Haḍ yakwa fu kul zḍaku yakwani ta yaku ta fu zḍa yakwani guli wa.

44 Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa.

45 Mantsa ya guli, mataba ndəghata skwiha dīnadina ma ɲudufani ta mniginɲa ɲərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwadaka skwiha ma ɲudufani ta mniginɲa ghwadaka mndu ta ɲani guli, kabga skwi ma ɲudufani ma mndu ta mniginɲa wubisim.»

Həgaha his

Mat 7:24-27

46 «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na?

47 Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ba. Tsa mndu ya na, ta snaɲsna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi.

48 Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zlayni ta bay, ka ladata tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlunduɗ dista tsa həga ya ma ɲa zliɲta, trid, traptá zliɲta kabga nda diha mndərani.

49 Mndu ya ta snaɲtá gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta hadik, kul ladata mndərani da hadik. Ma saha zala vlunduɗ dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafra Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kfiŋta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ŋa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum.

² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya d̄vu tsi katakata, ta dza'a mtaku.

³ Manda sɲaŋta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəŋa la Yahuda, ŋa guyata nda Yesu, ŋa ndəbanatá dzvu ŋa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya.

⁴ Ka sli'aftá həŋ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həŋ ta dzvu katakata. Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək nda ra katanɲa gha ta tsa mndu ya.

⁵ Tsa mndu ya ná, ta d̄vay ta mndəra amu, tsatsi ta banɲaftá həga tagha skwi,» ka həŋ.

⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həŋ. Ndusa Yesu ka bhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ŋa mnanatá Yesu. Ka həŋ mantsa: «Mghama da, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ŋlata gha ga ini wa.

⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva da tsa.

⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziŋta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavatá tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba

la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndærga nana ma zlg hay nda ndufuf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá hən ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwanja sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dæmga guli mistani.

¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guy-atá tsi nda mnduha ta kla mbli ŋa paday. Tsa mbli ya, kdakwakdakwa zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya.

¹³ Na nghanja Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafatá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi.

¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinj ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksanta. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaḅay ḁa, sli'afslia gha!» ka'a.

¹⁵ Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa ḁa,» ka Yesu nda tsa mani ya.

¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tanj ka zlən. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta guli. «Nda zлага mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka hən.

¹⁷ Ta ghəŋa tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

*Daway Yuhwana mnda maga batem
Mat 11:2-19*

18 Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana.

19 Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá hən da Mgham Yesu. Ka'a nda hən mantsa: «Lawala dawanta! Kagha tsa mndu snə ηni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ηni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi.

20 Ka sli'aftá hən ka bhadaghata da Yesu. Ka hən mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ηni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ηni ta sana mndu a na kə'a?» ka hən.

21 Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwa tan, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa.

22 Ka'a nda hən mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha hən ta vli, ta mbađa gwal si nda raghwa səla tan, kwandlan kwandlan mbambatá gwal si nda rda mndu ta hən, nda gwana sləmənə gwal si ka rgha si kul snantá sləmən. Gwal si nda rwa, varamvara hən nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu.

23 Rfu da mndu ta kwal kul zlantá zlg hay nda ηdufani ta i'i,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

24 Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zraftá Yesu ta mna gwada ta ghənə Yuhwana ηa tsa ndəghata mnduha ta tska-vata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da

mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghay? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigđu falak rki laghu kuni da nghay?

²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghay 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tan hən ka nzaku ma həga ma mgham mgham.

²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anj mantša nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi.

²⁷ Ta ghəŋa tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ŋa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana.

²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, sənŋa tan ta gwada Yuhwana, ka hən mantša: "Ta kumay Lazglafta ta mbamafta," ka hən. Ka dawu hən ta maganaftá batema Yuhwana ta hən.

³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta hən ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa tan. Ka kwalaghutá hən ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

---

* **7:27** Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa həŋ?

³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba taŋ kazlay: Vyanafha ŋni ta siŋlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawaŋ a kuni ta taw wu kə'a ya həŋ.

³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, "a' nda ksa da halaway" ka kuni.

³⁴ Saghaha Zwaŋa mndu guli, ka zay ka say, "a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya," ka kuni.

³⁵ Inda gwal nda difil ma ghəŋa taŋ ná, tsatsaft-satsa hahəŋ ta vərɔ́aka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simuŋ mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi.

³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snaŋtá tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata.

³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahul-hulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafťá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu.

³⁹ Na nghanťa tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəŋani mantša: «Ka ma vərɔ́a anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksəŋta na.

Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.»

⁴⁰ Ka Yesu zlraftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simuḡ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Anji Mghama da mna,» ka'a zlghanaftá wi.

⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseɗa vagha mnduha hutaf dərmaḡ kə'a vlanṭá sani, prək ka tseɗa vagha mnduha hutaf mbsak kə'a vlanṭá sani guli.

⁴² Ka traptá həḡ ta palata kabga haɗ skwi da həḡ prək ka palata taḡ wa. Ka zlananṭá tsi ta tsa dməḡ ya ta həḡ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dʋutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a.

⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlananḡ lu ta ḡani dagala ya ya,» ka Simuḡ. «Ta ḡa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbəɗavatá Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ḡa Simuḡ: «Nda ngaha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walanḡ a ka ta tidiftá imi ḡa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadɗihata nda swidani.

⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zлана a ta brusa səlahaha da wa.

⁴⁶ Walanḡ a ka ta pghigihatá rdɗi ma ghəḡ manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidɗif pgha tsatsi ta rdɗi ta səlahaha da.

⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranṭa dʋutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya,

ki'a d̄vu maraŋ tsa mndu ya guli.»

⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya.

⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka həŋ.

⁵⁰ «Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta makwa da, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani

² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligiŋ lu ta ghwadaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma danwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfán mida,

³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, katarəkata həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbaða sana mndu ka sli'afra ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka dinlaku lu tida, ka sli'adaghata dyakha da daguta.

⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga had nasa mistani wa.

⁷ Ka rkaftá sanlaha ma teki, ka dyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata.

⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka dayaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghən ghəmbəts ghəmbəts. Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghənə tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawənəta da tsi.

¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta sənəntá dífatá gwada ta ghənə ga mghama Lazglafta. Nə sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnanənəta lu ta hən kabga

“ta nghay hən, trid nghan a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa.*”»

Gwada ta ghənə mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹ «Wya klatá ghənə tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya.

¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi sənənta tən ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá

---

* **8:10** Ngha ta Isaya 6:9, 10.

həŋ yaha həŋ da zlgħafta ma ɲuɖufa taŋ da mbafta həŋ.

¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɖa Lazglafta, gi zlgħafta taŋ nda rfu, ama haɖ həŋ ta zlanɗá vli ɲa dzugwamta tsa gwaɖa ya ta slrəŋ ma ɲuɖufa taŋ wa. Ka dzghanɗdzgha skwi ta həŋ, gi suwak zlanɗa taŋ ta zlgħay nda ɲuɖufa taŋ.

¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɖa Lazglafta ka laghu həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa haɖik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbaɖa tsa skwiha ya ka ragħwa tsa gwaɖa ya, ka niŋta həŋ ka ksubaŋ.

¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gəŋək həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɖa Lazglafta, ka zlgħaftá həŋ nda ɲuɖuf turtuk, ka ɲanatá həŋ ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni
Mak 4:21-25

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu ɓa! Haɖ mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuɓamta ma tughuba wu, haɖ ta fiŋta mista ghzləŋ guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghanɗa gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək.

¹⁷ Inda skwi nda dīfa ná, dza'a maravamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snaŋsna lu, ɲa zlagaptani bɗaŋay ta dabi.

¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva snaŋta skwi ta snaŋta kuni, kabga ɲa mndu nda guna sləməŋani ɲa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka haɖ tsi da mndu wu, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

*Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra həŋ ta bhanavata, tskutkska mnduha.

²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi.

²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

*Lbanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi
Mat 8:23-27, Mak 4:35-41*

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana bla drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afra həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i.

²³ Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafra mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanafta kwambalu. Ta wa hɔak həŋ.

²⁴ Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zada mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avata Yesu ka davanaghatā tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lbata vli ka nzata tɔekw.

²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana had zlghay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksafra zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafra Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka bhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili.

²⁷ Nda fagata Yesu ta sɛla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kda fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku.

²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantša: «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá danwa,» ka'a wahata nda lwi dagala.

²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kda fitika ksaftha tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafthani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsintá tsi ka ɓaɓaliŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak.

³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dɓa' hga da,» ka'a zlgħanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida.

³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzu-vruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəɓa dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlanja tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vlanjtá tvi ta həŋ.

³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma

---

† **8:31** Gudzuvruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

tša mndu ya, ka sli'amta da tša ghuvazuha ya. Ka vazagatá tša ghuvazuha ya ta vgha tavata tša ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tša mnduha ta ngha tša ghuvazuha ya ta tša skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwí tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tša skwi ta maguta ya.

³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwí da ngha tša skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tša mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan. Ng-hanŋa tan, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ.

³⁶ Mbaďa tša gwal si ta nghay ta magaku tša skwi ya, ka rusay ŋa tan ká tša mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta.

³⁷ Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru.

³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tša mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu.

³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwí tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafra Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlghafta.

41 Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbađa da ini,» ka'a nda tsi,

42 kabga mamu kdakwakdakwa makwani ta kla imi ghwanpədə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbađa Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa.

43 Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwanapədə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdīnkda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbanaftha wa.

44 Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksaŋtá wa lgutani. Na tsa gi ksaŋtani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa.

45 Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəđa vgha gha ná, wa ta ksihata na, ka ka?» ka'a nda tsi.

46 Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta ksihata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a.

47 Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksaŋta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya.

48 Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

49 Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta

sli'aftha ga Zayrus da mnay ɲa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kɗakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ɲa danɲwazlgelta gha ɲaw ta Maləm na,» ka'a.

⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tɗu ɲuɗufa gha, fata gha ta ghəɲa gha yeya ɲa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snaɲər tsi ta tsa gwada ya.

⁵¹ Manda ɓhadaghata taɲ da taɲ, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ɲa lamə mistani.

⁵² Ta lamə həɲ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəɲ ta ghəɲa tsa makwa ya. Ka həɲ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a.

⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həɲ ka ghuɓasay.

⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafatá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afsli'a gha makwana!» ka'a.

⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'aftha. «Vlaɲwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda həɲ.

⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ɲa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həɲ.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanɲɗə his Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanɲɗə his, ka vlaɲtá tsi ta həɲ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha.

² Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku.

³ Ma kdaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut.

⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya.

⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá həŋ ta basa ŋudufa Lazglafta ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ.

⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfidá Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

*Wa Yesu na ka Hiridus Anjipas
Mat 14:1-12, Mak 6:14-29*

⁷ Na snaŋta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay.

⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha.

⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanjá Yesu.

6alanaptá tsi ka valanťa duhwalhani ņa daganafťa mnduha.

¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawťa həŋ. Ka tskaftá lu ta paďakwani ka ghwanak ghwanpďə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a ďawanťa da həŋ mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a.

¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi.

²⁰ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnanťa Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30–9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá həŋ ka ņďanďa mantsa: «Yaha kuni da mnay ďer ņa wati ma mndu tsi,» ka'a.

²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwanťa mndu ta ďanťwa katakata, dza'a wďiŋwďa la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ņa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ņa mnduha. Dza'a dzadza lu, ņa sli'agaptani nda hafu baďu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda həŋ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista ďa katsi, ba zlanťani ta ndanu

ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zləŋayni † inda fitik, ka dza'a mista da,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa da ka mndu katsi, dza'a Zadiŋzada tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiŋzada mndu ta hafani ta ghəŋa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani.

²⁵ Nu dza'a katanja mutsafta mndu ta inda na ghəŋa hadik na ka ŋani ka Zadiŋzada tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na?

²⁶ Ka ta basa zləŋ mndu ka mnanja hga da, nda gwada da guli katsi, i'i Zwanja mndu guli na, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnanja tsa mndu ya badu sagha dza'a sagha yu ma glakwa da, nda ya ma glakwa Da da nda duhwalhani nda ghu'a, ta luwa.

²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha həŋ nda ira tan,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlafta Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá həŋ ta ghwa da maga du'a.

²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavafta kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ŋusliŋ.

³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya,

† 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu ka'a dza'a kdinta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda gherba i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan, ka nghanja hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani.

³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantse: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga nni ta həga tumpul hkən. Pal nja gha, pal nja Musa, pal nja Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwaamtá hən, ka ksafatá zlən ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwaamtá hən.

³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantse: «Nanana zwanja da ya zbp yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a

³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanan hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwá, ka sli'afatá ndəghata dəmga ka sagha da guya Yesu.

³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, ng-hanava na zwanja da na ba! kdakwakdakwa zwanja da na.

³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafta. Na ksaftani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri nani, zlah kə'a ta zliŋta.

⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzligiŋtá mida ná, triđ traptra həŋ,» ka'a nda tsi.

⁴¹ Ka Yesu mantša: «Gwal təŋtəŋa ghəŋa taŋ kul had'zlgħay nda ŋuduf da həŋ, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwaŋa gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya.

⁴² Ta gavadaghatá tsa zwaŋ ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwaŋ ya, ka vlatá tsi ta tsa dani ya.

⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantša:

⁴⁴ «Fawafa ta sləməŋ dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwaŋa mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a.

⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da həŋ wa. Nda dīfa klatá ghəŋa tsa gwada ya da həŋ, kabga ŋa kwala taŋ kul snaŋta. Ta zləŋay həŋ ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmāni na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghəŋ taŋ, ka zlərdə həŋ mataba taŋ. Ka həŋ mantsa: «Wa mali mataba mu na?» ka həŋ.

⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta zwaŋ kwitikw ka sladanata tavatani.

⁴⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Dər wa ta tsu'aftá na zwaŋ kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'aftá i'i guli, tsu'aftsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwaŋ gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husaŋta ná, kaghuni tsa Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maləma dá! Nda ngha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ŋni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a.

⁵⁰ «ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlaŋtá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a bhata ma Ursalima.

⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksafatá tvi, ka bhadaghatá həŋ da sana zwaŋa luwa la Samari ŋa payanaftá vli.

⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima.

⁵⁴ Snaŋta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma

ɗa! Va a ka ta ɗawanɗa ŋni da Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu ta luwa, ka zaɗanata tsi ta haŋ ra?» ka haŋ.

⁵⁵ Ka mbəɗavatá Yesu ka davanaghatá haŋ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunnaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwanɗa mndu da zaɗanata mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá haŋ,]» ka'a.

⁵⁶ Ka sli'afɗa haŋ ka laghwi da sana zwanɗa luwa.

*Zlanɗa inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu
Mat 8:19-22*

⁵⁷ Ta mbaɗa haŋ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a.

⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhanɗa, mamu haɗa ɗyakha, Zwanɗa mndu ná, haɗ vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a.

⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbaɗa mista ɗa!» ka'a nda tsi. «Mghama ɗa! Zlihazla ka dza'a yu paɗamtá da ɗa karaku,» ka tsaya zlganaftá wi.

⁶⁰ «Zlanɗla ta gwal nda rwa ka paɗa haŋ ta ghəŋa tan, sli'afɗli'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi.

⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama ɗa. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a ɗa ka'a.»

⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'afɗa mndu ka dza'a mista ɗa, ka laɗlaghwani nga vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, haɗ hayhayani ɗekɗek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfáj mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfáj mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həŋ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a 6hata tsatsi.

² Ka'a nda həŋ mantsa: «Dagala skwiha ŋa tskey ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata.

³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha.

⁴ Yaha kuni klaftá tsemi, dər zlibi, dər 6abəh. Yaha kuni laghwí da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku.

⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni.

⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga.

⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu.

⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa

ya. “Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta,” ka kuni dza’azlay nda həŋ,

¹⁰ Dər da wati ma luwa dza’a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu’aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza’azlay nda həŋ na:

¹¹ “Wana ŋni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi’afta ta səla ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə’a.”

¹² Ka yu ta mnaghunata na: Bađu tsa fitik dza’a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka’a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlglafta nda ŋuduf

Mat 11:20-24

¹³ «Daŋwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kda fitika mbədanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ

¹⁴ Tsaya dza’a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza’a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza’a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza’a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka’a.

¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantša: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka

---

* **10:12** Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunigihata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndáfáŋ mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndáfáŋ mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham dá! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwađa davanaghar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu.

¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha yu ta halaway ta dədagata ta luwa manda wudakwa luwa.

¹⁹ Snawa 6a! Vlaghunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a bal-aghunata wa.

²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwađaka sulkumha ta gwađa, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zďanaftá Sulkum nda ghuđa ta ŋuduf ta Yesu, ka'a mantsa: «əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranantá ka ta gwal kul snantá skwi. Kah-wathwata mantsa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa đvafta gha mantsa, ka'a.

22 «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta marananta,» ka'a.

23 Ka mbədavata Yesu tvə duhwalhani, ka mnay na tan nda ghəna tan kazlay: Rfu na ghuni, kaghuni gwal ta nghanata skwi ya nghan kuni kə'a.

24 Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanata skwi ya nghan kaghuni, trid nghan a hən wa. Si ta kumay hən ta snanta, sew, sna a hən wa,» ka'a nda hən.

Dvudva ta Lazglaf, dvudva ta sləvda gha guli

25 Lagha sana mnda tagha zlahu na mnduha ka sli'af ta kabga na dzəghanata Yesu, ka'a mantsa: «Maləma da, nu dza'a yu magata na mutsafta da ta hafu na kdəkedzen na?» ka'a nda Yesu.

26 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a.

27 «Ka dvuta ka ta Mgham Lazglaf gha nda kdavakta nudufa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka dvuta ka ta sləvda gha manda va ghəna gha† kə'a,» ka'a nda tsi.

28 «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

29 Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sləvda da na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwada ta nani.

30 Ka Yesu mantsa: «Mbadə sana mndu ka sli'af ta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dədamta tsi mataba la gənda, ka zlu'ata hən ta

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

tša mndu ya ka d̄gata ka p̄d̄anamtá hafu hafu, ka laghwa taŋ.

³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ŋa Lazglafta ta va tša tvi ya, ka dukwaftá tsi ta tša mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani.

³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani.

³³ Mataba tša ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksantá tsi ka hidahida.

³⁴ Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta r̄d̄i nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kd̄ihani. Ka klaghata da h̄əga tsu'a matbay, ka zughulay hada.

³⁵ Gamahtsimani, ka klaftá tsi ta tšeda vagha mndu his ta maga slna ka v̄lan̄tá mndu nda tša h̄əga ya, ka'a nda tsi mantša: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta gh̄əŋani ya, ŋa m̄nihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata d̄a,"» ka'a nda tsi.

³⁶ «Wati mataba tša duhwalha hk̄ən ya, ta nza-kway ka sl̄əvda tša mndu ta d̄ədamta mataba la ḡənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi.

³⁷ «Tša mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tša mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantša,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'af̄ta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbada i Yesu nda duhwalhani, ka ḡhadaghatá h̄əŋ da sana luwa. Ka tsu'af̄tá sana marakw ta hḡə lu ka Marta ta Yesu ga taŋ.

³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadə tsi,

⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama dá! Tha a kagha ta na zlidin̄ta mukuma dá ta slna na katək ra? mnanamna 6a ka katihata tsi,» ka'a.

⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəŋa gha, ma laghu ka da ndan-danaku ta ghəŋa ndəghata skwiha.

⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərđani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ŋa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawantá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama dá! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a.

² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

“Da ŋni ya ta nzakway ta luwa,
ka snavasna hga gha nda ghu6a, ka saghasa ga
mghama gha.

³ Vlaŋnavla ta skwa zay prək zay ŋni inda fitik,

⁴ plaŋnapla ta dmakwa ŋni,
manda ya ta plinista aŋni ta dmakuha gwal ta
magaŋnata guli.

Ma zlaŋna ka tawa skwi dza'a dzəghaŋnata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'aftá tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. “Zwanjama da, katihakata nda kanaya buradi hkən.

⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ŋa vlanja da wu,” ka'a.

⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada ŋni ta ghzləŋ nda zwana da, lavgliŋ a yu ta sli'afta ŋa vlaghatá buradi wu,” ka'a.

⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má laviŋta a tsi ta sli'iglafta ŋa vlanjá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afli'a ka vlanjá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgelta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu.

¹⁰ Ka dər wa ta dawanta ta mutsay, ka dər wa ta zbanja ta slafsla tida, ka dzaŋdza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu.

¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlanjá zwanjani, dawañer tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawañ tsi, ŋa klaftani ta nahadik ka vlanja ka zlanjá klipi na?

¹² Ari ka slislik a dawañ tsi ná, ŋa klaftani ta rda ka vlanja na?

¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ŋa zwana

ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlaṅtá Sulkum ta mndu ta dƙawaṅta rki na?» ka'a.

Ghzlay Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzligiṅtá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zlaftá tsa mndu ya ta gwada tsalen, ka va ndaermim dɛmga.

¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dɛmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəṅa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hən.

¹⁶ «Magaṅnamaga ta mazəməzəm dza'a maraṅta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ṅa dzghay.

¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taṅ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ṅa zlazlakwa həga sani ta sani.

¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gɔavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i'i?

¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahən dza'a tsaghunatá gumani.

²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maraṅtá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

21 «Ka hbaŋhba mndu nda mbra ta vghani ka nŋa hɛgani ka tsi ná, haɗ skwi dza'a ksaŋtá skwi-hani wa.

22 Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwsehwewh ka hlɛgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghɛŋani tida ya katsi, ta haɗ mbrakwani wa. Na hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgɛŋta.

23 «Mndu ya kul haɗ mista ɗa ná, nda i'i gwadani. Mndu kul haɗ ta katihata ka tskanata ná, kwiziŋtá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabɛ tsi

Mat 12:43-45

24 «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa hɛga ɗa ma vɛl sabi yu ya gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata.

25 Ka ta vradaghatá tsi da tsa hɛga ya, nda tsukwa vli mida nda paya ɗina katsi,

26 yawa da kɛ'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndɛfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa hɛga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kɛl nzakwa tsa mndu ya ka ɓwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghɛŋa gwal ta sna gwada Lazglafta

27 Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huɗi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klaŋtá lwi mataba tskata mnduha.

²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

*Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawawa mazəmzəm da tsi
Mat 12:38-42*

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganŋamaga lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka hən ta dawaway. Had sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hən, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa.

³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwanja mndu, ŋa gwal ma na fitik na.

³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'inj ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na.

³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hən ta gwada anabi Yunas, ka mbədanaftá hən ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

*Nzaku ma tsuwadək
Mat 5:15, 6:22-23*

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli

---

* **11:30** Ngha ta Yunusa sura 1-4.

tskala ta fagata tsi ɲa nghanɲa mnduha ta lami da hɛga ta tsuwadɛk.

³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dínadína ira gha, ma tsuwadɛk vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha.

³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadɛk ma kagha ya da nuta ka grum.

³⁶ Ka si má tsuwadɛk inda vgha gha, haɗ pɗakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadɛk manda tsuwadɛka pitirla ta tsuwadɛka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghɛɲa dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdakwa Yesu ta gwaɗa, ka hgaghatá sana la Farisa ɲa dza'a za skwi ga taɲ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi.

³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbaziɲtá dzvu kada za skwi.

³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ɲa ghuni ta mbaziɲta, ama ma ɲudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli.

⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huɗani guli ra?

⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ɲa gwal ka pɗu, tsaya dza'a kaɓ inda skwi ka nzaku tsuwedɛka da kaghuni.

⁴² «Daɲwa ɲa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwanɲ ta nzakway mataba niɗali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ɲa Lazglafta, ka zlanɲtá

nzaku tdukwa, nda dvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Danwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dvaftá taŋtaŋa vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa.

⁴⁴ Danwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwađuta ta mbađə mnduha ta mbađa tida kul snaŋta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama đa, aŋni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi.

⁴⁶ «Danwa ŋa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiŋtá dər ndəfiŋa dzva ghuni ŋa katanťa həŋ ka klay wa.

⁴⁷ «Danwa ŋa ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya ŋa ghuni ta babay.

⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantša ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazđa tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsła hahəŋ ta la anabiha, baba kuluha taŋ ŋa ghuni.

⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma đifilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta həŋ, dza'a psłapsła həŋ ta sanlaha, dza'a ganapga həŋ tiri ta sanlaha kə'a.

⁵⁰ Ta ghəŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlananťa iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata taŋ ta inda la anabiha daga złrafta ghəŋa hadik,

⁵¹ na złrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuđa ma həga Lazglafta ya. Mantša tsaya, dza'a ghuzlananťghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəŋa vəl psłata taŋ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snanťá skwi, lamə a vərđa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanťa Yesu ta tsa vli ya, ka zlraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwada kavghakavgha da tsi.

⁵⁴ Ka ďakwats həŋ ŋa ksafťa nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ŋa fanamťa tďaŋ ma lwi.

12

Gwada banluwa

Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋəďďəm tavata Yesu ka ńisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Đasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka maďgwirmaďgwir ta magə həŋ ya.

² Haď skwi nda đifa dza'a kwal kul sabi ta dańi wa. Haď skwi kďekkďek dza'a kwal kul snavata guli wa.

³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta dańi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləməŋ ma sləməŋ ma dzuguvi dza'a tuta wďiď ta dańi.»

Fafwa ghəŋ ta Lazglafta

Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nza-kway ka graha đa: Ma zləŋ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenķkwenķ, kul lavinťa həŋ ta magəglatá sana skwi tahula tsa.

⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləŋay. Zləŋawa zləŋa ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinťa

dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nza-kwani, tsatsi dza'a kuni zləŋay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həŋ wa.

⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zləŋ kuni ta zləŋ dəkdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnaŋtá Yesu banluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a maraŋtá ghəŋani ta da bi ka mnay: “Ŋa Yesu i'i” ka'a ná, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa da na mndu na,” ka'a dza'azlay.

⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: “ŋa Yesu a i'i wu” ka'a, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa da a na mndu na wu,” ka'a.

¹⁰ Mndu dza'a vaza ŋazlu ta ghəŋa Zwaŋa mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḅa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ŋumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ŋa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli.

¹² Sulkum nda ghuḅa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

13 Ka sana mndu mataba dɛmga nda Yesu mantsa: «Malɛma ɔa, mnanamna ta zwanama ɔa kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a.

14 «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi.

15 «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vɛl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghɛl a kɛl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

16 Ka'a nda hɛŋ nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghɛl ka hvatá hva dagala.

17 «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had'vli ŋa pgha na nimaya ɔa na wu?» ka'a ma ghɛŋani.

18 «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzaɔɔntá guvurha ɔa yu, ka tahanaghata ŋa tskamta ɔa ta inda nimaya ɔa, nda hamata skwiha ɔa mida.

19 Wana mamu skwi dɛr ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha ɔa,» ka'a.

20 «Rghargha vgha na, kuɔaŋ hafa gha ta na rvidik gita u na, ŋa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?» ka Lazglafta nda tsi.

21 Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghɛŋani, ka zlanjtá tskanatá skwi ta ghɛŋani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

22 Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kɛl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Ma mnɛ

kuni ta “He’, a nu dza’a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,” kə’a.

²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut.

²⁴ Nghawa zarakataghvi 6a, had ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had wbani wu, had guvurani guli wu, Lazglafta ta zunťá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra?

²⁵ Waya mataba ghuni dza’a laviňťá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəŋa hafani kabga vəl mnayni ta he’ na?

²⁶ «Ka si laviň a kuni ta magatá skwi dər ka ki’a wu, nu ta kəl kuni ka mna he’ nda pďakwani tama.

²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah 6a, had həŋ ta maga slna wu, had həŋ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumun, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ŋa sani ma tsa vzlizlaha ya wa.

²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzun ma vwah ná, gi gamahtsimani ŋa driňta nda vu. Kaghuni yeya dza’a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htiňťá zlghay nda ŋudufa ghuni? Nu kul laviňťá kuni ta faftá ghəŋ?

²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza’a kuni zay nda skwi dza’a kuni say.

³⁰ Gwal kul snanťá Lazglafta ma ghəŋa hadik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta đvay kuni ta tsa skwiha ya kə’a.

³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza’a vlaghunavla Lazglafta ta pďakwani,» ka’a.

*Gwal ka gadghəl ta luwa
Mat 6:19-21*

³² «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ŋa da manda zwaŋa bra. Zdəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani.

³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dgiŋta kuni ŋa gwal ka pɔu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul ɔadzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksaŋta a ghali wu, ksaŋta a hzay guli wa.

³⁴ Ka ga vla tskata gadghəla gha ya ná, hada ŋudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwaŋa mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ŋa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni,

³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzaŋta danahəga taŋ ta watgha vrakər tsi ma vla kla makwa ŋa gunanata taŋ.

³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danahəga taŋ slanaghatá həŋ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ŋa nzanatani ta həŋ ma vla za skwi, ŋa saghani vlanťá skwa zay ta həŋ.

³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həŋ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləməŋ dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taŋ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanťa a ka zlratanani ta hgani wa.

⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananťá kuni dza'a sagha Zwaŋa mndu,» ka'a.

*Ŋərma kwalva nda sna ta skwi
Mat 24:45-51*

41 Ka Piyer dawanta mantsa: «Mghama da! ɲa aɲni nda ghɛɲa ɲni re, ari ɲa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi.

42 «Wa na mndu tɔukwa nda mahizl ma ghɛɲani na na? Tsaya a mndu dza'a danahɛgani mnay ɲani: “Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ɲa gwal ta magihatá slna nda fitikani,” ka'a ya ra.

43 Rfu da tsa mndu dza'a sagha danahɛga slanaghata ta magay mantsa ya!

44 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghɛɲa inda tsa skwihani ya.

45 Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghɛɲani mantsa: “Wana nda gərda mghama da katək na,” ka'a ka liɲtá psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi,

46 dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snaɲtá tsi, ɲa ghuyaghunaptani ta danwa katakata, ɲa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

47 «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dɛgapdga lu kwərdək.

48 Kwalva ya kul snaɲtá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dɛgapta, ki'a yeya dza'a dɛɲta lu. Ka dagala vlanɲa lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawu lu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanɲ lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

*Hwazlaɓa ta mnduha ta gwaɗa ta Yesu
Mat 10:34-36*

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadík, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim.

⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani.

⁵¹ Zdaku klagagha yu ta ghəŋa hadík ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu.

⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa.

⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwan, dza'a nda dma i zwan nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmgə na: «Nghay ghuni ta nətá ghwayak nda ga mazu ná, “dza'a saghasa imi” ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa.

⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, “dza'a mamu vis gita,” ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa.

⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadík nda ya ta luwa, waka kuni traptá snanťa dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dina?

⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'aftha kuni ka dza'a da guma katsi, ɲavaɲa ka dzray nda tsi ma kɗaku kuni ka ɓhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak.

⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “haɗ ka dza'a walantá sabi hada ka ta kɗiɲ a ka ta platá kɗavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,» ka'a.

13

Mbɔdanafwambɔda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ɲa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray taɲ ta skwi ɲa Lazglafta.

² Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Mal ɲa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ɲa pɗakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl həɲ ka ghuytá tsa ɗaɲwa ya, ka kaghuni ta gray ra?

³ Malaghumala a ɲa taɲ wa. Ka mbɔdanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahəɲ.

⁴ Ari tsa mnduha ghwanɲɔɗə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta həɲ ya ná, mal ɲa taɲ glakwa dmaku ka pɗakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na?

⁵ Malaghumala a ɲa taɲ wa. Ka mbɔdanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahəɲ guli,» ka'a.

Fu ya kul had ta yaku

⁶ Wya ka'a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa.

⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: “ngha ba ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da daga yakwani, lay had ta yafta wa. Naw na zlənutani ta vli ka bətbət na, tsinṣa!” ka'a nda tsi.

⁸ “Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghinṭa yu ta rgwa distani.

⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi na tsinṭa gha,» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku baḍu sabat

¹⁰ Baḍu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi na mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda.

¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanpəḍə tghas niṅ sulkuma hal-away kutsuvud, laviṅ a ta sladata ndəḍap wa.

¹² Nghanṭa Yesu ta tsa marakw ya, ka hganṭá tsi. «Nda mba ka ma ḍanṭa gha makwa da,» ka'a nda tsi.

¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndəḍap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

¹⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta nuḍuf ta mgham ta ghəṅa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu baḍu sabat ya. «Mamu fitik mku' na maga slna sagha ghuni da mbamba vgha

ghuni ma tsa fitikha ya, bađu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya.

¹⁵ «Tsa mađgwirmađgwira ghuni ya! Had inda kaghuni ta pla slani ka kđihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi bađu sabat wu ra?»

¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanəpdə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinjá tsəna marakw na ma tsa zidá ya bađu sabat wu ra?»

¹⁷ Ka ksutá tsa zlgħawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu?»

¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gədiz, ka babaftá dyakha ta hga tan ta zligamahani nza-kwani,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na?»

²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka laβanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanaftha inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14,21-23

---

* **13:15** Ngha ta Lukwa 2:7.

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ña mnduha.

²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham da! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda hən mantsa:

²⁴ «Ñavawana ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ña trapta tan.

²⁵ «Ka sli'afsl'i'a danahəga ka nərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ña kuđuslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama da! Mghama da! Gunanaguna ta watgha kə'a. “Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!” ka'a dza'azlay nda kaghuni.

²⁶ “Taw kay Mghama da! Ta va añni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ña mnduha ta inda pazlala ma luwa ñni kay ra!” ka kuni dza'azlay nda tsi.

²⁷ “Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi,” ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli.

²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'in nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli.

²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ña nzata tan ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta.

³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway hən ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway hən nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima
Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka hən mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ŋa dzata, sli'afslí'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka hən.

³² «Lawa mnanatá tsa gərhan ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma đanwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ŋa kdɪnta da ta slna da, ka'a nda hən.

³³ Ka kda yu ta mbađa da gita, nda ya mahtsim, nda ya badima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanťá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá hən nda pala. Kumanjuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni.

³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda hən.

14

Mbanafta Yesu ta mndu bađu sabat

¹ Bađu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla.

² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada.

³ «Mamu tvi ña mba mndu bađu Sabat re haď wa a na?» ka Yesu ďawanġta da gwal tagha zlahu ña mnduha nda la Farisa.

⁴ Tsitsiriď nzanza həŋ kul zlgħanaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafġta, ka ghuniġta dzaghani.

⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dəďaghadaďa zwanġani, ka slani a tsi da vəvrəm bađu Sabat dza'a kwal kul tdigiġta misimmisim na?»

⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ña zlgħanaftá wani.

Dasuwa káka nda vli ña nzata għa

⁷ Na nghay Yesu ta gwal hgaf lu ta zba vla nzaku đinaďina, ka'a nda həŋ nda mahdiġta mantsa:

⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagħa da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli đina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagħa hgaf lu ña da tsa vli ya.

⁹ Da lagħa tsa mndu ta hgaf tá kaghuni ya, da mnay ña għa kazlay: Sli'afslí'a, zlanġzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ña ksutani ta kagħa ka hula ta dza'a nzəglata ma hamata vla nzaku.

¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagħa da vla za skwa zay katsi, nzanza għa ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaf tá kagħa ya ná, "6ay gra! sli'afslí'a, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha għa da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagħa.

¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəŋani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganata ghəŋani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həŋ.

Hgaf tá gwal ka pđu ña za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantša: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həŋ ta kagha ŋa plaghamta manava tsaya bađu ya ga taŋ guli.

¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahə taŋ, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay.

¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga hađ fitik dza'a plaghamta həŋ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta bađu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantša: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a.

¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantša: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka haganťá tsi ta mnduha nda ndəgha.

¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha haganť tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a.

¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. “Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, kiġa, wya dzvu,” ka sani taŋtaŋ nda tsi.

19 “Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza’a yu dzaghanṭa” ná, kiḃa, wya dzvu, ka sani.

20 “Klafta ḃa yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza’a kwal yu ḃhata,” ka sani nda ṅani.

21 Ka vragaghatá tsa duhwal ya dzagha, ka rusanaftá tsi ta mghamani. Ka ḃasaftá tsa ḃañahəgani ya ta ṅuḃuf. Ka’a nda tsa duhwalani ya mantṣa: “La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pḃu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlaha taṅ,” ka’a.

22 Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. “Mghama ḃa, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke’a vla nzakuha, ka’a.”

23 “La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ṅañatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza’a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa ḃañahəga ya nda duhwalani.

24 Ka yu ta mnaghunata ná, haḃ mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza’a ḃañtá skwa zaya ḃa wa,”» ka’a.

Dina zlanṭa duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

25 Ma sana fitik ta mbaḃa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbəḃavata Yesu, ka’a nda həṅ mantṣa:

26 «Ka sagha da i’i mndu katsi, ba malaghutani ta ḃvutá i’i ka i dani nda mani, nda markwa taṅ, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərḃa ghəṅani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala ḃa.

27 Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviŋ a ta nzakway ka duhwala da wa.

28 Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, hađ ta nzata ka mbəđaftá mbsaka skwi dza'a zadĩnta tsi karaku ŋa nghayni ka mamu re hađ wa a tsedani prək ka kdĩntá tsa slna ya ra?

29 Ka mantša a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kdĩntá bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuḅasay həŋ.

30 “Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kdĩnta,” ka həŋ dza'azlay.

31 Mantša guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, hađ ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dəmbu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dəmbu' ghwan yeya ŋani ma mnduha.

32 Ka kə'a kə'a nghadapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ḅhadaghatá tsi ndusa, ŋa đawa tva dzrafta nda tsi.

33 Mantša tama, hađ mndu dza'a laviŋtá nzata ka duhwala da mataba ghuni, ka zliŋ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul hađ zđaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

34 «Wya zđa slughul, ka nda kđa zđaku mida katsi, ndaw dza'a vrəglanamta lu ta zđakwani na?

---

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

³⁵ Zdægla a ɲa pghafta ta vwah dər ɲa rgwa wu, dza'a pghidiɲpgha lu ta hadik. Ka mamu mndu nda sləmɲa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zadá

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwadá da Yesu.

² Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ka ru-ruɲwaku. «Niɲna na mndu na ta ghəɲani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həɲ,» ka həɲ.

³ Ka mnə Yesu ɲa taɲ nda mahdihdi hdi:

⁴ «Wayá mataba ghuni, ka dərɲək tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba taɲ, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pɔakuha taɲ təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaɔuta ya, ha ka nghanɲani na?

⁵ Manda nghanɲani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganɲá tsi ta grahani nda sləvdahani. “Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda nghanɲa yu ta tuwaka dá si ta zwaɔuta kay,» ka'a nda həɲ.

⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghu-mala rfu ta luwa ta ghəɲa mnda dmaku turtuk ta mbəɔanaftá nzakwani, ka ɲa tɔukwa mn-duha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbəɔanaftá nzakwa taɲ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwaɓani si ta zwaɔuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwaɔugudunustá suley turtuk matabani, dza'a

kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həga ka psay đasuwa ha ka nghanṭani na?

⁹ Manda nghanṭani, ɲa haganṭani ta magrahani nda sləvdahani. “Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley đa si ta zwađuta kay, ka’a.”

¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza’a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghəɲa mnda dmaku turtuk ta mbəđanaftá nzakwani,» ka’a.

Dukwafta dani ta zwanani si ta zwađuta

¹¹ Wya ka’a guli: «Mamu sana mndu his zwanani.

¹² “Ari da! Vlihavla ta ɲađa ma skwa za həga má dza’a yu mutsay,” ka sagəɲ nda dani. Aray, ka da taɲ. Ka dganaptá tsi ta gadghəlani ta həɲ.

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka dzawinṭá tsa sagəɲ ya ta ɲani demdem, ka sli’aftá tsi ka laghwí ta sana hadik di’iɲ. Hada, ka ɓadziɲṭá tsi ta skwani ma maga sli’iɲsli’iɲ.

¹⁴ Manda kuđuta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had skwi đekđek da tsi wa.

¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəɲani ɲa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani.

¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta vlanṭa wa.

¹⁷ Ka zlraftá tsi ta ndanu: “Kidaghi gwal ta ksa slna ga da đa, ta za skwi ka haslay, wana i’i hadna ta mtaku da maya!

¹⁸ Dza’a vru yu da da đa. Vradaghata đa ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli,

19 rglá a yu ka hgay ka zwanja gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekw mataba gwal magaghatá slna," ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a.

20 Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka 6hadaghata dzagha wu, ka ng-hantá dani. Ka ksafatá tsi ta dani ka hid'ahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay.

21 «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgəgəltá ka zwanja gha wu," ka tsa zwanja ya nda tsi.

22 «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut dina katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta 6a6ah ma sála.

23 Ksagaghawaksa ta mamakwa slá nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu.

24 Nana zwanja dá wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zadá ka nghavatá tsi," ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá hən ta rfu.

25 «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka snantá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tanj.

26 Ka hganatá tsi ta sani ma kwalva tanj, ka dawantá da tsi ta skwi ta magaku.

27 «Zwanjama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa slá nda uwasla, kabga nggantani ta dughwana," ka tsa kwalva ya nda tsi.

28 Ka 6asaftá tsi ta nɔɔuf, ka kwalaghutá dza'a da həga. Ka sabə dani gatay nja lamani da həga.

29 “Má kidagha vakwa dá na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdék ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər bizaḃiza gu ka vlihata ḡa hnata dá, ka rfay ḡni ta rfu nda graha dá wa.

30 Na vrakta zwanḡa gha ya ta zadánatá gadghəla gha ḡa gwal ta hliri ná, ḡani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,” ka’a nda dani.

31 “Sagəḡ, kawadaga kagha nda i’i inda fitik. Inda skwa dá ná, ḡa gha ya.

32 Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanḡama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zaḃa, ka nghavatá tsi,”» ka dani nda tsi.

16

Nərma kwalva

1 Ka Yesu nda duhwalhani guli mantša: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ḡa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa’a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə’a.

2 Ka hgəḡtá tsi. Ka’a nda tsi mantša: “Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəḡa huzla dá wa,” ka’a nda tsi.

3 Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantša: “Waka yu dza’a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga dá ta inda huzlaha ma dzva dá? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa dá wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza’a ksay ta i’i ka hula.

⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədisrə lu dazlay," ka'a.

⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla danahəgani da həŋ. "Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay ŋa danahəga da na?" ka'a nda tanjana mndu.

⁶ "Garwa rdi dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak," ka'a nda tsi.

⁷ "Ki da kagha, ta kidaghi ŋa gha ŋa vlay?" ka'a nda sani guli. "Buhwa hya dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbsak," ka'a nda tsi.

⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəŋa hadik na nzakwa tanj mataba tanj, ka zwana tsuwadək,» ka'a.

Laviŋ a mndu ta gwaftá danahəga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəŋa hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Bađu kdaghutani da kaghuni ya, ŋa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ŋa kdekedzeŋ.

¹⁰ Ka nda sna mndu ta ŋanata skwi kwitikw, nda sna guli ta ŋanata skwi dagala. Ka sna a mndu ta ŋanata skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ŋanata skwi dagala wa.

¹¹ Ka laviŋ a kuni ta ŋanata ghwadaka skwa gadghəla na ghəŋa hadik na wu katsi, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vərda skwa gadghəl kə'a?

¹² Ka laviŋ a kuni ta ŋanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda ŋa gha ma skwi tama.

¹³ «Laviŋ a kwalva turtuk ta ga kwalva danahəga his wa. Nda husan̄ta sani turtuk, nda d̄vutani ta sani. Ka mant̄sa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ŋa husan̄ta tsa sani ya. Laviŋ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva t̄sedi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta
Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwađa ya ta Yesu, kabga d̄vud̄va hahəŋ ta t̄sedi.

¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mant̄sa: «Ka t̄dukwa mndu aŋni ka kaghuni ta mara ghəŋa ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ŋud̄ufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakd̄away nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwađa ta ghəŋa skwi vindaf lu ma deftera zlahə Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zraftá lu ta mna gwađa ta ghəŋa Lfid̄a Gwađa ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami.

¹⁷ Tsaw mal ndəkweđata hərduta luwa nda hadik ka d̄ədavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá

marakw ghzliŋ zə'ala taŋ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfedá nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga taŋ.

²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pđu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya.

²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya.

²² Ka mtuta tsa mndu ka pđu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu.

²³ Ka ghuyə tsi ta đaŋwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghəŋ ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'in kawadaga nda Lazar.

²⁴ “Da dá Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya đaŋwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw.

²⁵ Ka Abraham nda tsi mantša: “Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadik, ta ghuyə Lazar ta đaŋwani ya. Ndana tama nda lba ŋudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta đaŋwa gha.

²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ

wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu,” ka’a.

²⁷ “Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da,

²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza’a tsi da snanamtá həŋ, da sagha hahəŋ guli da ghuya daŋwa ma na vla ghuya daŋwa na,” ka tsa mnda gadghəl ya.

²⁹ “Mamu vindatá deftera zlahá Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ,” ka Abraham nda tsi.

³⁰ “Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli’af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza’a mbədanaftá nzakwa taŋ,” ka tsa mnda gadghəl ya.

³¹ “Ka va a həŋ ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli’af ta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ, had fitik dza’a snata həŋ wu, ka Abraham nda tsi,” » ka’a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe’ ka nzakwa skwiha dza’a dziŋtá mnduha ka tuthun. Ama daŋwani ma mndu ta zləmbiŋtá sani.

² Ta draŋ ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku.

³ Nghawa ghəŋa ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnananmna dar. Ka mbəfanaf mbəfa tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani.

⁴ Ka dər ndəfán səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghan̄ta kazlay: Bgadəya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlḡhay nda ɲuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantša: «Sḡan̄n̄gha zlḡhay nda ɲuduf,» ka həɲ.

⁶ Ka Yesu tsu'anaf̄ta wani ta həɲ mantša: «Ka mamu zlḡhay nda ɲudufa ghuni taβta hya kra-masa katsi, dza'a mnay kuni ɲa ya babala ya kazlay: Td̄aft̄da ta vgha gha ka dza'a ka vzamt̄a vgha ma drəf̄ kə'a, ɲa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanat̄a rini a tsi, na gi nghan̄ta tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, “sawi misim-misim da za skwa zay” ka'a dza'azlay nda tsi ra?

⁸ Skwi dza'a tsi mnay ná, “diha skwa zay, ka mbədapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa d̄a, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə'a.”

⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantša ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, “nu hayhaya kwalva ma aɲni βa, skwi ya laviɲ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rd̄a mndu

¹¹ Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka had̄ika Samari nda Galili.

¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwan hlu rda mndu ta həŋ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həŋ kətsau’.

¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aŋni,» ka həŋ kapaŋtá lwi.

¹⁴ Na gi pghafta irani ta həŋ, «lawa la maranəŋtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta,» ka’a nda həŋ. Tata mbađa həŋ ka dza’a, gi kləwəd nda mbamba həŋ.

¹⁵ Na gi nghanťá sani turtuk mataba taŋ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvə Lazglafta nda lwi dagala dagala,

¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya.

¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwan a həŋ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na?»

¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwen ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəŋani.

¹⁹ «Sli’afslı’a gha ka dza’a ka, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbagħafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza’a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. Ka’a nda həŋ mantsa: «Ghur a dza’a nghanťa lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka’a.

²¹ «Had lu dza’a mnay kazlay: A’! “Wana tsi,” a’! “Wa’a tsi” kə’a wa. Dina ka sənťa ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə’a,» ka Yesu nda həŋ.

Fitik dza’a sagha Zwanə mndu

22 Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ŋa kumaŋta ghuni ta nghanṭá fitika Zwaŋa mndu dər turtuk səla tsi, nghanṭa a kuni wa.

23 Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: “A! Wa a hada a,” “a! Wana hadna,” yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku.

24 Manda daslakwa wuda luwa ta sli'afṭa ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwaŋa mndu baḍu ŋani fitik.

25 Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta dāŋwa katakata ŋa vziŋta na mnduha ta na fitik na.

26 Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwaŋa mndu guli.

27 Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud zadānatá həŋ.

28 Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋabəy, ka babay,

29 vagim baḍu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zadānatá həŋ tendərzlele'.

30 Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baḍu tsa fitik dza'a zlagapta Zwaŋa mndu ya.

31 «Baḍu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəŋa həga, dər ma mamu huzlani ma huḍa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani.

32 Havakwa markwa Ludu‡ 6a!

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

³³ Mndu ta kuma mbanafá hafani ka ghəjani ná, dza'a zadīnzadā. Ama mndu ya ta zadīntá hafani dza'a mutsafmutsa.

³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləŋa turtuk, ŋa klaghutá sani, ka zlanavatá sani.

³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani.

³⁶ [Mnduha his ma vwah, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həŋ.

³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama dá?» ka həŋ. «Ka ga mbła skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həŋ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ŋa taŋ, ŋa gđavata taŋ nda maga du'a, yaha malandugwa taŋ da rwaku, da zlanatá həŋ.

² Ka'a mantša: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, had' ghuyani nda mnda səla wa.

³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gđata ta lagha da mnay ŋani kazlay: Dgaŋna guma mataba ŋni nda ghuma dá, ka'a tazlay.

⁴ Nda kđa fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəjani mantša: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, had' ghuya dá nda mnda səla guli wu,

⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata da ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəŋa da,"» ka'a.

⁶ «Fawa sləmən ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya 6a!

⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganata zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ŋa gərda hən rki na?

⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zdaku ta hən gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwanə mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ŋuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəŋa taŋ ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghuḅasa sanlaha.

¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani.

¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa.

¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ŋa gha ma skwiha da ghwan kə'a."

¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nza-gaghata kətsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbaḁa kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuya. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a.

14 Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ηani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ηa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapanaftá ghəηani, dza'a gwitsaganag-witsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəηani, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

Ŋa gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

15 Mbadá mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ηa tfanaghatani ta wi ta həη guli, Na nghan̄ta duhwalhani ta tsa hladağhatá zwani ya, ka ghzlə həη ta həη.

16 Ka hgan̄tá Yesu ta həη, ka'a mantsa: «Zlan̄wazla ta zwani ka sagha həη da i'i! Ma pyə kuni ta həη. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ηa gwal ta gara vgha nda həη.

17 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan̄ kwitikw ná, had̄ dza'a walan̄ta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

18 Ka dawantá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ηa kdekedzen na?» ka'a.

19 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ηərma na? Lazglafta turtukwani ηərma.

20 Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: “Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma

tsanava ka ta gwaḍa ta mndu, vlatá glaku ṅa i da gha nda ma gha*, kə'a,» ka Yesu nda tsi.

²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwanja ḍa ra,» ka'a.

²² Na sɔɔnta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pḍagḍadaghawta. La dzawintá skwiha gha, ka daganafɔta ka ta tɔɔdani ta la ka pḍu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vɔrɔkta ka, ka dza'a ka mista ḍa,» ka'a.

²³ Na sɔɔntani ta tsa gwaḍa ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ṅuḍufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta.

²⁵ Ta draṅ lama ṅalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a.

²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta ɔa?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya.

²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda sɔla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgħanaftawa taṅ.

²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aṅni ta zlanṅá inda skwa ṅni, ka dza'a mista gha,» ka'a.

²⁹ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlanṅla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taṅ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi,

³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ṅa mutsaftani ta hafu ṅa kḍekedzeṅ dazlay wu,» ka'a.

---

* **18:20** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

*Mnəgʷalta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani
Mat 20:17-19, Mak 10:32-34*

³¹ Ka hɣadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanɣdə his da tsi, ka'a nda hən mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kɗafta skwi vindaf la anabi ta ghənja Zwanja mndu.

³² Dza'a vlanɣla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ɲa gagay tan, ɲa rarazay tan, ɲa tafay tan ta sərɗək tida.

³³ Tahula sləvapta tan nda krupi, ɲa dzata. Ta mahkəna fitik, ɲa sli'agaptani.»

³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda ɗifa ya ta snə hahən, sna a hən ta klatá ghənani wa.

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa
Mat 20:29-34, Mak 10:46-52*

³⁵ Nɗusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi.

³⁶ Snaɲtani ta dəmga ta sli'adaghatá, ka ɗawanɗá tsi ta skwi ta magaku.

³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a.

³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw.

³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ɲa hanaftá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala.

⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata,

⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata ɗa na?» ka Yesu ɗawanɗa da tsi. «Maləma ɗa, ka nghəglanɗa yu ta vli,» ka'a nda tsi.

⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglan̄ ngha gha, zlḡhay nda n̄udufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

⁴³ Gi hadahada, nzuwid̄id̄ irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlv̄a Lazglafta. Inda mndu ta nghan̄ta ka zləzlv̄u tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka 6hadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida.

² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəŋa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli.

³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a ta nghan̄ta wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli

⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghan̄ta Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya.

⁵ Manda 6hadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapan̄tá tsi ta ghəŋ, ka nghadafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a.

⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu.

⁷ Nghan̄ta mnduha ta tsaya, mbaďa həŋ ka ru-ruŋwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ.

⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna 6a Mghama ďa! Dza'a daganaftá sl6ahwa gadghəla ďa yu ta la ka pďu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwaďsəla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a.

⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na hęga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli.

¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zada ęa mbambanaftá hęę Zwanęa mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkęn

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay hęę ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzłaga ga mgham Lazgłafta, ka mnduha ta ndanay.

¹² Wya tsa skwi ta mnę tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndęra taę ta laghwi ta sana hadik di'ię, ęa famta ka mgham, kada vrakta tsi.

¹³ Ma kdę tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwanę ka daganaftá tseda dasu* pal pal ta hęę. «Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda hęę.

¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanęhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá hęę ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ęni ta gayni ta mgham ta ghęņa aęni wu kę'a.

¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsedi ya, ęa dawaręta da hęę ta skwi mutsanagha hęę.

¹⁶ Ka lagha sani taętaę. Ka'a mantsa: «Mghama đa! Ghwanę mutsanaghata yu ta ghęņa tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi.

¹⁷ «Dina tsa, vęrdá kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vęrdá mndu ma skwi ki'a ya, ka ęumna ta

---

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

ghəŋa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,” ka tsa mgham ya nda tsi.

¹⁸ Ka lagha mahis. “Mghama da! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’anda tsi.

¹⁹ “Kagha guli, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka’a.”

²⁰ Ka sagha sani. Ka’a mantse: “Mghama da! A’a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu.

²¹ Zlənafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta ts kay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgafá ka,” ka’anda tsi.

²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i’i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta ts kay yu ta skwi ta vwah kul sləgafá yu kə’a a tsa wa.

²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda da ya ma ban ki? Ma na vrakta da na ná, ma ŋa klagapta da nda zwan ta ghəŋani?”

²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantse: “Kləgədanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan ŋani ya,” ka’a.

²⁵ Ka həŋ nda tsi mantse: “A’a! Ghwan a ŋani tsa mghama da wa!” ka həŋ nda tsi.

²⁶ “Ka i’i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ŋani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kləgadanaghutá va tsa ki’atani ta fə tsi ta ghəŋ tida ya, ka’a zlghanaftawi ta həŋ.

²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghəŋa tan ya, hlagaghawahla ta həŋ ka pslata kuni ta həŋ tawa ira da, ka’a nda həŋ,”» ka Yesu.

28 Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli'afá tsi ka mbađa ta kəma taŋ ɲa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

29 Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda həŋ mantsa:

30 «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwaŋa kdih ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni.

31 «Ka ɲaw ta pla kuni na?» ka mndu nda kaghuni ya, «Mgham ta psay» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

32 Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá həŋ manda va ya mnana Yesu ta həŋ.

33 Tata playplay həŋ, «ɲaw kuni ta zwaŋa kdih na?» ka tsa gwal nda kdiha taŋ ya.

34 «Mgham ta psay,» ka həŋ zlghanaftawi ta həŋ.

35 Ka klanaktá həŋ ta tsa zwaŋa kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá həŋ ta lgutha taŋ tida. Ka faftá Yesu tida.

36 Ka gavu həŋ ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha taŋ ta tvi.

37 Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbađa inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəmzəm ya nghan həŋ.

38 «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zđaku ta luwa, glaku ɲa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka həŋ.

³⁹ «Lma ta na duhwalha na 6a, ka l6ata hən,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga.

⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa taŋ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekddek nda luwa, ka ng-hanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani.

⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zdakwa gha gita! Ndana tama, zadaghighazada nghəglanŋta a ka wa.

⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghighata, ŋa dzəbafta ghumaha gha ka waghaftha, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga.

⁴⁴ Ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala.

⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali†?» ka'a nda hən.

⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbađa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu.

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

⁴⁸ Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a ɓhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlanjá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata.

² Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi.

³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawá i'i guli.

⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda həŋ.

⁵ Ka nzatá həŋ ka dzrəkay mataba taŋ. «Ka Lazglafta ya ta ghunagata» ka mu, «nu kul zlglaftá kuni ta gwadani ɓa,» ka'a dza'azlay nda amu.

⁶ «Ka mnduha ya» ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.»

⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ nda tsi.

⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ŋa nzdavata.

¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghu-naftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaftá mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafta.

¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vriŋta kul klanafta.

¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá həŋ ta tsaya guli ka vzidiŋta.

¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: “Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanə da dvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ŋani,” ka'a.

¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanə ya, gi ka həŋ mantsa: “Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu,” ka həŋ.

¹⁵ Ka tsəhaghatá həŋ di'ŋ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ?

¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. Ŋa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Had tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwadá Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwadá vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuɖidiŋ gwal ta ba hɛga ya,
ta nuta ka palaka tughwa hɛga* kɛ'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a huruɓu huruɓa. Ka tsa pala ya ta dɛɗanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a nɛrdɛk,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbɛ la mali ta ghɛŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksafatá Yesu, kabga nda sna hɛŋ kazlay: Ta ghɛŋa taŋ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kɛ'a, ama ka zlɛŋaftá hɛŋ ta mnduha.

²⁰ Ka va ɗakwats hɛŋ ta Yesu, ka ghunadaghatá hɛŋ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya nɛrma mnduha ya, da ɗawa gwada da Yesu, ŋa ɗakwatsa gwada da tsi, ŋa ksafata ka vlaŋtá ŋumna.

²¹ Ka ɗawaŋtá hɛŋ da tsi: «Mghama ɗa! Nda sna ŋni ta gwada ta gwadɛ ka, nda skwi ta taghɛ ka tɗukwa nzakwani kɛ'a. Haɗ ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumɛ Lazglafta ta taghɛ ka,» ka hɛŋ.

²² «Mnaŋnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka ga ŋni.

²³ Tsatsafta Yesu ta tsa maɗgwirmaɗgwira taŋ ya, ka'a nda hɛŋ mantsa:

²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaɓu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ŋa mgham Sezar ya,» ka hɛŋ.

* **20:17** Ngha ta Zabura 118:22. † **20:24** Ngha ta Lukwa 15:8.

25 «Ala plawa ɲa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ɲa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a.

26 Trid traptra həŋ ta ksafatá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlanťá ndərmimay ta həŋ katək, ka nzatá həŋ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

27 Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawantá həŋ da Yesu.

28 «Mghama da! Ka Musa vindanənafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta zwanamani‡,” ka'a.

29 Tsaw mamu la zwanama ndəfán həŋ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan.

30 Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya,

31 mantsa ya mahkən, ka raftá həŋ ndəfán ndəfán tida ka rwuta həŋ, had ya ta yatá zwan nda tsi wa.

32 Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya.

33 Mantsa tama ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya bađu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfán ndəfán ka markwa tan na?» ka həŋ nda tsi.

34 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəŋa hadik na,

‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra həŋ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ɲa nzaku nda hafu ma mbəɗakwa luwa dazlay kə'a ya, haɗ həŋ dza'a kluvustá vgha wa.

³⁶ Haɗ həŋ dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həŋ manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həŋ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həŋ ma mtaku, ka nzata nda hafu.

³⁷ Kɗiŋkɗa Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ɲa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəŋa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, "ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta YakubuṢ."

³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taŋ demdem ɲani ta nzakwa həŋ nda hafu.»

³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka həŋ mantša: «Zɗa tsa gwada gha ya Mghama ɗa,» ka həŋ,

⁴⁰ Walglaŋ a həŋ ta ɗawglaŋtá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantša: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya kə'a na?

⁴² Wya mnamna vərɗa Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama ɗa ná, nzanza nda ga zeghwa ɗa,

---

Ṣ 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

43 ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay sála gha*» kə'a.

44 Waka Kristi dza'a nzaku ka zwaŋa Dawuda, ya wya "Mgham" ka Dawuda ta hgay?» ka'a.

*Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40*

45 Tata sna tsa gwađa ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantša:

46 «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zďəgana wawaku ta həŋ nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa taŋ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay.

47 Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋslra həŋ ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

21

*Sana markwa wadgu ka pďu
Mak 12:41-44*

1 Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tšedi gwal gadghəl da akwata pgha tšedi ma həga Lazglafta.

2 Ka nghanťá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pďu ta pgha aneni his dida.

3 Ka'a mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata ná, mal ya markwa wadgu ka pďu ya ta pghadatá tšedi ka inda sanlaha.

4 Tsa tšedi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tšedi

---

* 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

ya. Ya marakw ya ná, kɔ́avakta skwi ma ɲa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

*Dza'a tasiɲtasa lu ta hɔ́ga Lazglafta, ka Yesu
Mat 24:1-2, Mak 13:1-23*

⁵ Mbaɗa sana mnduha ka mna gwaɗa ta ghɛɲa ɗinakwa hɔ́ga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlɔ́ lu ɲa Lazglafta. Ka Yesu nda hɛɲ mantsa:

⁶ «Tsɛna skwi ta nghɛ kuni na ná, dza'a saghasa fitik ɲa kwal kul nghɛglantá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiɲtasa lu,» ka'a.

*Skwi dza'a magaku ma kɔ́akwa ghɛɲa hadik
Mat 24:1-2, Mak 13:3-13*

⁷ «Mghama ɗa! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndɛra wati ɲizla dza'a kɛl lu ka snantá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hɛɲ nda tsi.

⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunafá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga ɗa ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka hɛɲ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tanɲ.

⁹ Baɗu da snanta kuni ta mna gwaɗa ta vulu ta vulu lu, nda ghazenɛɲ ta ghazenɛɲ lu ya, yaha ɲuɗufa ghuni da tɗu, ya kɔ́akwa ghɛɲa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a.

¹⁰ «Dza'a vulay mndɛra sana mnduha ta vulu nda mndɛra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham.

¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu ɗanwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlɛɲ, nda ɲizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kđaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta đanwa ņa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da hęga tagha skwa la Yahuda, ņa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kęma mghamha nda ņumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ņa đa.

¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ņa maranťa ghuni ta nzakwa ghuni ka maslęmtsęka đa.

¹⁴ Wya skwi ņa famta ghuni ma ghęŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghęŋa ghuni.

¹⁵ Ii, dza'a ndanaghunaktá tva gwadaha nda đifil ņa ņarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ņa trapta tanŋ ta skwi ņa mbęđay.

¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbęha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ņa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni.

¹⁷ Dza'a husanĥusa kuni ta hęŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ņa đa.

¹⁸ Ama đęr turtuk had ya dza'a dęđavaghuta ma swida ghęŋa ghuni wa.

¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kęl kuni ka kataftá htsiŋa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Bađu da nghanťa kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kđakwa gwadę tida nda tsa.

²¹ Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa.

²² Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, na hfanamtá ghəna skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta.

²³ Danwa na mi'aha nda hudi dza'azlay, nda gwal nda zwan ta ghuva tan ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya danwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananmara Lazglafta ta basa ndufani ta tsa mnduha ya.

²⁴ Dza'a pslapsla lu ta hən nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hən da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasihtasa gwal kul snanťa Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kdaghuta fitika gay tan ta mgham.»

*Dza'a vragavra Zwanja mndu
Mat 24:29-31, Mak 13:24-27*

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tek-watsa. Ta ghəna hadik guli, dza'a ghudzaga drəf, na vavalakwa imi, na ksutani ta mnduha ka zlən katakata, snanťa a hən ta skwi na magay wa.

²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zləna vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəna hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa.

²⁷ Ma tsaya dza'a nghanťa lu ta Zwanja mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay.

²⁸ Ka zlafzlrá tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapan̄ta kuni ta ghə̄ŋ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghə̄ŋ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftá hə̄ŋ guli: «Nghawangha ta ghuraf nda inda fuha 6a.

³⁰ Ka nda ngha kuni ta zlrafta taŋ ta daku, gi nda sna kuni ndusa də̄wiŋ kə'a.

³¹ Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snaŋta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a.

³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makdaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa.

³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada da ná luta a dekdek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghə̄ŋ ma skwi ŋa zay nda za, nda skwi ŋa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghə̄ŋa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwaŋa mndu ya ksaghunaghata dluk.

³⁵ Manda vza kadə̄ŋ ya dza'a sagha tsi ta ghə̄ŋa inda mnduha ta ghə̄ŋa hadik tender.

³⁶ Hzleŋa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ŋa sladata ghuni ta kəma Zwaŋa mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuŋ.

³⁸ Tsadákwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwaða ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul hað is mida ta hgə lu ka skala Pak.

² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksafatá Yesu ŋa dzata. Kəl hən ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay hən ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal gh-waŋpdə his.

⁴ Ka sli'aftá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a lavintá ksanaftá hən ta Yesu.

⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsemi, ka hən nda tsi.

⁶ Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanťá hən ta Yesu kul snaŋťá mnduha.

Payay Yesu ta gwaða ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagma tsa fitika za buradi kul hað is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaða maŋazak ŋa za skala Pak.

⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda hən.

⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ηni payamafta na?» ka hən nda tsi.

¹⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya.

¹¹ «Ga tsa vli ηa zay ηni ta skwa zay ηa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya.

¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəηa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ηa skala Pak,» ka'a nda hən.

¹³ Ka sli'aftá hən ka laghwi, ka slanaghatá hən ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta hən. Ka payaftá hən ta skwa zay ηa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay.

¹⁵ Ka'a nda hən mantsa: «Ndaa a kumafta yu ta zay da ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya danwa wa.

¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a zəglanťá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəηani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a.

17 Ka kapaŋtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a.

18 Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdék, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

19 Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha dá ya vla lu ŋa ghuni, ka maga kuni manda nana ŋa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həŋ.

20 Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slər6atá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ŋa ghuni.

21 Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i.

22 Wya te'uwa dza'a mtaku Zwaŋa mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama 6arŋwani ma mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata!» ka'a.

23 Ka zlraftá tsa duhwalha ya ta 6a6away da sani nda sani ta tsa mndu mataba taŋ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

24 Ka sli'avaftá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həŋ zlerdanaftha.

25 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taŋ mghamha kul snanťá Lazglafta ta ghəŋa mnduha taŋ. “Nərma mnduha,” ká lu má hga aŋni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəŋa taŋ ya.

²⁶ Yaha ṅa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwan kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ṅa mndu.

²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay.

²⁸ Kaghuni, wana gđavagđa kuni kawadaga nda i'i ma đanwaha ghuyə yu.

²⁹ Manda ya payana Da đa ta vla ga mghamani ṅa đa ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni.

³⁰ ṅa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama đa, ṅa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ṅa tsay ghuni ta guma ta ghəṅa mndəra la Isra'ila ghwanpdə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuṅ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simuṅ! Simuṅ! Nda sna ka ra? đawafđawa halaway ta mbraku ṅa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*.

³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəṅa gha, kada kwala zlg hay nda ṅudufa gha htuta đekđek. Bađu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu.

³³ «Mghama đa, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ṅa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi.

---

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17.

³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makǎaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda həŋ guli mantša: «Ma fitika gh-wanaghata da ta kaghuni da vəl di'in da mna gwada, kul had tšedi, kul had zlibi, kul had baḅah ya kay ní, mamu skwi pǎa kuni ra?» ka'a. «Had wa,» ka həŋ zlghanaftá wi.

³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta huḁani ŋa skwata.

³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a.

³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duh-walhani mistani guli.

⁴⁰ Manda ḅhadaghatani da tsa vli ya, «mag-awamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wuǎadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a.

† 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

42 «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa da! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [

43 Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlatá mbraku.

44 Ma tsa tdata ɲudufani ka ghuyay ya, ka ɲavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

45 Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurda ɲudufa taŋ katakata.

46 «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

47 Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud' slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpdə his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay.

48 «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanə mndu ra?» ka Yesu nda tsi.

49 Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ɲni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ.

50 Ka gi tsanamta sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ka tsaghutá sləmənə zəghwani.

51 «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksantá tsi ta sləmənə tsa mndu ya, ka mbanafte.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal nga həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?

⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbaŋ a kuni ta ksafťá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafťa taŋ ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ.

⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daǵa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a.

⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka wadáy.

⁵⁸ Bats nzǵa, ka nghanťá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gral Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer.

⁵⁹ Va rǵats nzǵa tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku.

60 «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak.

61 Ka mbədavata Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makdaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya.

62 Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərəa taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

63 Mbađa tsa mnduha ta ŋanata Yesu ya ka gagay, ka dəŋzlay.

64 Ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dəŋzluhusta,» ka həŋ ka daway da tsi.

65 Ka vavazə həŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

66 Tsadakwa vli, ka ts kavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma taŋ.

67 Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnəŋnəŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlhəta a kuni wa.

68 Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa.

69 Daga ndanana, dza'a nzanza Zwaŋa mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlganaftawani ta həŋ.

⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka həŋ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda həŋ.

⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəлта mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənja amu?» ka həŋ.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'aftá həŋ demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna.

² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazla6a mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka həŋ ka vaza rutsak tida.

³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawənta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgħanaftá wani.

⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya.

⁵ «Ta hwazla6a mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlrafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka həŋ ndi'ata ka mnay.

⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawənta snər tsi ta kulanťá Galili.

⁷ Snaŋta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vrintá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus An̄tipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kɔ́a fitika zbayni ta nghan̄ta, ta ghəŋa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghan̄gha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay.

⁹ Ka va dádawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgħanaf tsi ta wani wa.

¹⁰ Hada la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va ŋavatá həŋ ka vaza rutsak tida.

¹¹ Mbaɔ́a i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá həŋ ta lgut káka nda dínakwani, ka vrin̄ta da Pilat ta nzakway ka ŋumna.

¹² Daga baɔ́u tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa taŋ.

Habaftá Yesu ŋa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39–19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda həŋ mant̄sa:

¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwazlaɔ́a mnduha,” ka kuni klakta da i'i, ka dawan̄tá yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa.

¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa.

¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ŋa zlin̄ta ɔ́a,» ka'a. [

17 Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta həŋ.]

18 Ka həŋ mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliŋnista ka ta Barabas,» ka həŋ hlaftá wi demdem ka skwa turtuk.

19 Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avafta hwazlaḅaku nda ŋumna.

20 Ta kumay Pilat má ta zliŋtá Yesu, ka gwadgəlganatá tsi ta həŋ.

21 Ka həŋ mantsa: «Zləŋafzləŋa ta udzu! Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həŋ hlaftawi.

22 Ka Pilat nda həŋ ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ŋa zliŋta da,» ka'a.

23 «Zləŋaftá Yesu ta udzu,» ka həŋ va sganaghatá hlawi. Ka ŋraptá tsa hlawa taŋ ya ta Pilatus.

24 Ka maganatá Pilat ta həŋ ta tsa skwi kuman həŋ ya.

25 Ka zliŋtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl dzatá mndu ma hwazlaḅaku nda ŋumna, ta dawu həŋ ya. Ka vlanťá tsi ta həŋ ta Yesu manda ya kuman həŋ.

Kla Yesu ŋa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

26 Ta klayklay həŋ ta Yesu ka guyatá həŋ nda Simuŋ mnda la Sireŋ ta vrakta ma vwah. Ka ŋanatá həŋ, ka fanaghatá tsa udza zləŋay ya ŋa klayni mista Yesu.

27 Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ŋada ghəŋ guli.

28 Ka mbəḁavatá Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni.

29 Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndər, kul sanťá zwan ta u'a tan kə'a.

30 “Zlagawazla ta ghəŋa aŋni,” ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, “bukwanəwə bukwa,” ka həŋ dza'azlay nda kudunurha!

31 Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

32 Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá həŋ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləŋay

33 Bhadaghata tan da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá həŋ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaḁani.

34 Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa tan, kabga sna a həŋ ta skwi ta magə həŋ wu,» ka'a. Ka vzə həŋ ta vindima ŋa daguvustá lguthani.

35 Ka nzatá mnduha hada ka nghan. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ḁa?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuḁasa Yesu.

36 Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuḁasu həŋ.

37 «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ.

38 «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

39 «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay.

40 Ka sani dvanaghata mantasa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra?

41 Na u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a.

42 Ka'a ta hula tsa guli mantasa: «Ka havapta ka ka i'i badu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu.

43 Ka Yesu mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

44-45 Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka.

46 Ka Yesu mantasa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida.

47 «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

---

* 23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

⁴⁸ Tahula nghan̄ta taŋ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghan̄ ya nda wuwuslika dzvu.

⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka nghan̄ tsa skwi ta magaku ya.

Paɗamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana ŋərma mndu tɗukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsin̄ lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa.

⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da ɗawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu.

⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida kaku.

⁵⁴ Baɗu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan̄ a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá həŋ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida.

⁵⁶ Ka vraghatá həŋ da luwa. Ka payaftá həŋ ta rd̄i nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá həŋ baɗu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wræk tgha gasærdæk bađu dæmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf hən̄ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu.

² Kə'a ká hən̄ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa klam kəl lu ka hun̄ta ya.

³ Ka lami hən̄ dida, ngha a hən̄ ta mbla Mgham Yesu mida wa.

⁴ Trid̄, traptra hən̄ ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma taŋ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha taŋ.

⁵ Ka ksafatá zlən̄ ta hən̄ katakata, ka dzadzatá hən̄ ta ghəŋa taŋ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən̄ mantsa: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na?»

⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili.

⁷ Ka'a mnata na: «Nda nza tkwe' ka klaftá Zwan̄a mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zlən̄ay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya.»»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən̄.

⁹ Sli'afta taŋ ta kulu, ka laghu hən̄ da rusanafatá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwan̄pəđə nden̄ ya nda pədakwa sanlaha.

¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ŋa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista taŋ ya hən̄.

11 Ta nghə ka tsabaku həŋ ta tsa gwada ya, zlgħaf a həŋ ta gwada tsa mi'aha ya wa.

12 Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka lagħwi ta kulu, ka bukwardatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya ngħaŋ tsi ŋufuk ta hadik, ka vragħatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

13 Badú va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpdə ndeŋ matakataka taŋ nda luwa Ursalima.

14 Ka dza'a həŋ nda ghwa yiva ta ghəŋa skwi ta maguta.

15 Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəŋa tsa skwi ta maguta ya həŋ, ka ksafatá Yesu ta həŋ ka mbada kawadaga nda həŋ.

16 Ka hanaftá skwi ta iri ta həŋ, tsəmaf a həŋ wa.

17 Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həŋ. Gagərdzək sladaslada həŋ, ka nzata sasgama.

18 Ka sani mataba taŋ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si lagħu diga kagħa ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həŋ.

19 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha,

20 klaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá həŋ ŋa dzata, ka zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay ra?

21 Tsatsi dza'a mbanafá la Isra'ila ka ηani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya.

22 Aη mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ηni ta gwada sana mi'aha mataba ηni ta sli'aftha wrək tgha, ka laghu ta kulu.

23 Ta lagha həη, slanagha a həη ta mblani wu, ka vraktá həη da mnay: "Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ηni, ka mnə həη ηaηni kazlay: Sli'afslí'a nda hafu kə'a."

24 Ka sli'afthá sanlaha mataba ηni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həη ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a həη wu,» ka'a.

25 Ka Yesu nda həη mantsa: «Mnduha kul had mahizl ma ghəηa taη, ta daramay nda darama ta zlgħa inda skwi mna la anabi!

26 Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa dāηwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həη.

27 Ka zlraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəηani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

28 Ndusadaghata taη nda tsa luwa ta dza'a həη ya, mbađa Yesu ka kda mbađa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ij.

29 «Nawanawa, nzanza kawadaga nda aηni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həη nzafta tida, ka ηanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həη.

30 Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həη, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka

6lanaptá tsi*, ka valanťá tsi ta hən.

³¹ Nzidid, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá hən, gi lay nghəgla a hən tavata hən wa.

³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka hən mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá hən ka vraghuta da U-salima. Bhadaghata taŋ, ka slanaghatá hən ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpdə nden ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ,

³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a.

³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka hən tsəmaftá Yesu, ma fitika 6lanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya hən, ka gi maravata vərđaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta hən.

³⁷ Ka ksafťá tsi ta hən ka zlən, ka ghudzaku hən katakata, ba glamglam ya ka hən sizlay.

³⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghən?»

³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda səlahə da 6a, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghənə i'i ya wu,» ka'a.

* **24:30** Ngha ta Lukwa 22:19.

40 Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ.

41 Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ.

42 Ka vlačá həŋ ta sulatá klipi ki'a.

43 Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

44 Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda həŋ.

45 Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta.

46 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta đaŋwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu bađu mahkən.

47 Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbəđanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tinəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay.

48 Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya.

49 Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huda luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

*Sli'a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11*

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta hən ma huḁa luwa, ka laghu hən nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta hən.

⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda hən, ka klaghatá lu ta luwa.

⁵² Hahən, manda kḁakwa taŋ ta tsəlḁanató tsəlḁu, ka vraghatá hən da Ursalima nda rfu katakata.

⁵³ Ka gḁatá hən ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Deftera Lfiḍa Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898